

Gosztonyi János

A MANÉZS

Történelmi játék három részben

1990

Szereposztás

TÁTOS PEPI
SZIGETI ANDRÉ
LÁNYI BRÚNÓ LICI,
MAJD FINI MÁLNAI
MAKSZI KARÁDI
LŐRINC SZIVERI
ZSUZSKA DRAPP
LAJOS KÉCSKEI
MÁRTON GIMPLER
ÁKOS TÁRAY
OTTÓ
A NÉMA VILMOS SZKOK
MELAMINA DÉVAI
ELVTÁRS BESZEDICS
PÁRTTITKÁR
BÜFÉSNŐ
FELSZOLGÁLÓ
,SZÍNHÁZI TAGOK, MŰSZAKIAK

Történik az ötvenes évek során

A manézs voltaképpen történelmi dráma. A cselekmény időpontja ma már történelmi távlatú. A leírt események alapja bevallottan valóságos, de mivel oly kevés dologról tudjuk: valójában hogyan is történt, itt sem a hitelesség kérdése az, aminek elsősorban számíthatnia kell. Az „így is történhetett” lehetőségével minden történelmi dráma él, akár akarja, akár nem, e játék is élni kíván vele.

A „színház” csak ürügy, hogy egy véresen drámai kor működését, konfliktusait be lehessen mutatni e környezet segítségével.

I. FELVONÁS

1. szín

A Városi Színház igazgatói irodáján. Tátos Pepi és Lányi Brúnó

TÁTOS

Ne járj a nyakamra...

LÁNYI

Hát hova járjak?

TÁTOS

Akárhová, csak a nyakamra ne

LÁNYI

Megszabadulhat tőlem! Adjon végre nekem méltóbb munkát...

TÁTOS

Figyelj ide, Lányi Brúnó!

Az ország első színházának a tagja,
fontos munkatársunk vagy - partnernek tekintünk.
Munkatársabb s partnerebb is lehetsz még,

ha szép meleg pirosra beérsz... én szorítok
neked, érted...

LÁNYI

A torkomat, azt szorítja magam!

De ma nem fog elkábítani! Ócska, tátosi hanta!

TÁTOS

A rendező dolga rendet teremteni, Brúnó.

Akiben nincs rend, féltő: teremteni sem tud.

LÁNYI

Eddigi munkámból ez derült volna ki?

Őn lekicsinyli az én eredményeimet!

Pedig érnek annyit, mint másé, kit a fáma

többre becsül s minden képzelhető

jóval elhalmoz az élet!

TÁTOS

Ne kacagtass!

Andrét egy szintre hozni veled? Ilyen
fel- s levonó nincs a világon... eredj már.

LÁNYI

Nem lift kell hozzá, csak némi szeretettel
befuttatott tekintet... annyi kéne!

TÁTOS

Még szeresselek is? A bal szemed bebandzsít,
mindjárt hüppögni fogsz, vagyis zsarolni...

LÁNYI (*picit hüppög*)

Márpedig én a megvalósulást

éppúgy érdemlem, ahogy más... semmi oka,
hogy azt meghiúsítsa...

TÁTOS

Gondolj arra, Brúnó:

a megvalósulatlan hal - kaviár!

Vagyis nagyobb érték! Ingyenc falat!

LÁNYI

Rossz hozzám és nem ért. Rossz hozzám és nem ért.

TÁTOS

Ígéret vagy - de a színházi porondon

a mutatkozás és beteljesülés, ami számít.

LÁNYI

Őn terpeszkedik közöttem s az ég közt!

Belém hantolja, aztán szememre hányja, hogy
nem mutatkozik s nem teljesül be...

TÁTOS

Ha én vagy bármi más képes beléd

suvasztani képességed tüzét -

nem ér meg akkor az egy itce oxigént,

se szót, se figyelmet. - Hogy állsz a darabbal?

LÁNYI

Minden helyzet hamis, hazug minden figura.

Kínszenvedés ekkora szarban kotorászni napestig.

TÁTOS

Az alaprobléma viszont, a házgári lakások...

technológia, minden... izgalmas ügy.

LÁNYI

Szeretnék már egy klasszikus spanyolnak

vagy Shakespeare-nak feszülni, az kihozná az erőmet...

TÁTOS

Ösztönözted inkább a termelés erőt

egy szuggesztív, kimunkált alkotással...

Egyik nap Andréval meglessük: hogy haladsz?

A többit meglátjuk majd... addig is, Brúnó:

hass, alkoss, gyarapíts...

LÁNYI

Értem. Maradok hát

segéderő.

TÁTOS

Egy fő segéderő.

LÁNYI

Ingereljen! Ez kell - csak ingereljen!
Úgy vágyom látni bukását! S tőlem telhetően
mozgatni is fogom! Maradjon ikra magának,
akit hálné őnagysága petézett! Ön még megéri
a megvalósulásom! Híg nyugtatásaira
mától fogva köpök! A kérést befejeztem.
Felmondok minden szemérmem, vagy legalábbis
próbálom felmondani... nézzon ide... most megmutatom
magának ezt... neked...
(Kezdi letolni gatyáját, de elakad)

Nem győzött le, ne higgye!

Jön még idő, mikor eme gesztust végbe viszem! (Elbotorkál)

TÁTOS (egyedül)

Mi van bonyolultabb és reménytelenebb,
mint színházbeli embert meggyőzni saját
valódi méretéről... azt közölni vele?
Rádadásul egy olyan korszak derekán, mely
- nivellálni akarván - összekavarta,
ki mennyit ér. És így most teljes a zárlat.

BESZEDICS (a színház párttitkára, belépett)

Tessék? Miket beszélsz?

TÁTOS

Csak magamban morogtam.

Színházi szokás. Monológ.

BESZEDICS

De mintha az éle

a Kor fele váгна, amelynek eljöttéért te is, én is
bőrünket kockáztattuk... vigyázz, Pepi, fel ne puhulj!

TÁTOS

Néha puhán kell, néha keményen és néha sehogy.
Nincs gond, Feri, nincs gond. Illetve egyéb sincs.
Mindenki érvényesülni akar, s a mennybe vivő út
gátjának lenni, kemény feladat. Ha én átszakadok,
cafrangos törekvések zúdulnak nyakatokba,
és elmerültek... mit dajkálsz te is ott?

BESZEDICS (példányt szorongat)

A széncsatáról szóló szép alkotást.

Átszóltak. Fontos a téma, és fontos ember a szerző.

- Elolvasod?

TÁTOS

Ez a legkevesebb. Bár voltaképpen
én „mintha” olvasó vagyok...

BESZEDICS

Mi? Minta olvasó?!

TÁTOS

„Mintha” - Beszedics Ferikém. Van bennem egy érzet,
mintha már a teljes világirodalmat
elolvastam volna és benne ezt az opust...
az el nem olvasott darabokban mennyi esély!
Az elolvasottakban meg szinte semmi.

BESZEDICS

Ez én nékem magas. - Azt várja tőlünk Bődör elvtárs,
hogy ez még az idén színre kerüljön...

TÁTOS

Nem kizárt...

habár kicsúszhatunk az időből... van az úgy...

BESZEDICS

Művészkedés, szépelgés: ez a kettő a
ti nagy bajotok! Az úgynevezett artisztikumot
- fülemnek úgy cseng, akár egy érbetegség -,
azt hajhásszátok mindig, a vajtfülüek
tetszését... a fellengző, burzsuj Schiller igen,
de a széncsata nem!

SZIGETI ANDRÉ (belépett)

Elfogadott, lepecsételt

műsordertervünkön Schiller is ott állt...

színházban persze mindig van mód improvizálni.

Egy ponton túl ez mégis törékeny üzem,

s nem tűri el, hogy folyton mást akarjunk,

még akkor sem, ha esetleg elvileg jobb az a más.

Szerbuszok. Ne dühöngj.

BESZEDICS

De ha nem bírok veletek!

Túl okosak vagytok hozzám ti ketten együtt!

Hogy miért épp ide kellett rakniok engem?

TÁTOS

Mintha a „rakni” igének az éle a Kor fele váгна.

SZIGETI

Miért olyan rossz neked itt velünk? Igazán rossz?

BESZEDICS

Mintha tükör jégen kéne szaladni mamuszban, olyan. (E)

SZIGETI

Nyilván megélt már ilyen helyzetet...

TÁTOS

...és van mamusza.

SZIGETI

Mikor osztjuk ki végre a Lorcát?

TÁTOS

Türelem.

Intézzük el ezt a két levelet, ez a két
utolsó felmondás...

SZIGETI

Ezt mondtad múltkor is.

TÁTOS

Bónyi és Ürömhegyi - nem kár. Két tegnapi ember.

Mit tegnapi? Óslények. Használhatatlanok.

SZIGETI

Évad derekán nincs hova menniök, rossz az időpont.

TÁTOS

Az elbocsátás nem jutalom. S mindig van hova menni,
ha máshova nem, hát a temcsibe, Andrém.

SZIGETI

Temcsi?

TÁTOS

Ej, hát a temőte... Farkasok Réte... nem érted?

Ne érzelej, ők sem érzelegnének teveled.

Rossz dolgokat beszéltek rólunk és ma is még

- ha volna alkalmuk - elmetszenék a torkod.

SZIGETI

Nem is tudom... nem nyugtattál meg egészen.

TÁTOS

Írd némileg nyugtalanul, nyugodtan alá. (Megtörténik)

2. szín

Ugyanennek a színháznak a társalgója

SZKOK MELAMINA (rádióriporter felszereléssel) ...s
a rendkívül sikeres Schiller után mire készül?

SZIGETI

Megkísérem, ami Schillerrel, úgy tűnik, sikerült,
más drámaköltőkkel is végbeviszem.

A drámaköltőt én mindig a drámaíró elé helyezem...

Ez persze nem csupán forma kérdése - Csehov
prózában írt, és mégis drámaköltő...

s száz rím és kötés között sem bizonyos a poézis
jelenléte. Vagy itt van például García Lorca!

Tömény költészetét a társadalmi valóság talaján

átszűrni... a líra, ugye, mindent megemel,

szélesebb érvénnyel ruház fel... ez nagyon izgat...

MELAMINA

Maga nagy moralista. Pardon, hogy belevágok.

SZIGETI

Nem baj. Mondom tovább... a téma végtelen.

MELAMINA

Dicsőítésen kívül maga mást nemigen hall.

Néhány kritikus fenntartással mi volna a helyzet?

SZIGETI

Nem én dicsőítem magamat. Halljuk, mi a baj?

MELAMINA

Némely téren kezdi túlhaladni a kor.

A „jó” mellé, ahogyan odaáll, s elítéli a „rosszat”,
abban egyre bosszantóbb a naivság.

A pontossága dühítő, mert az is arra utal,

hogy maga biztos a dolgában... biztos a dolgok

értékében... kár fölényesen mosolyognia, kár!

Az, hogy olyan szemérmes, hűs, szobatiszta...
nem árt, ha tudja: egy szupercserkészre hasonlít!
SZIGETI (*tetszik neki, lassan felismeri*)
Maga meg...
MELAMINA
Meleg, meleg... persze hogy ismer.
SZIGETI
Színésznövendék volt... más hajviselet...
egészen más, zárt magatartás... Szkok Melamina.
Olyan határeset... kiostáltuk, ugye?
MELAMINA
A senki földjére szorultam... szorítottak. De
ez ne zavarja. Ebben a kérdező-felelő
hivatásban elboldogulok...
SZIGETI
Igazán örülök, de
rám vonatkozólag... belémkötött, kisasszony.
MELAMINA
Mindössze szakmai kétségeimet
mertem hangoztatni... vagy ez tilos?
SZIGETI
Elsöpröm, tönkre cáfolom valamennyit...
MELAMINA
Várom a készülő rohamot... de ne itt!
Égessük le valahol máshol a birslé
rémes ízét a torkunkról... én tudnék egy helyet.
Ott mindent apróra kifejthet. Nos, követ?
SZIGETI
Shakespeare-t idézve: nem! Lépést tartok magával.

3. szín

Igazgatói iroda, Tátos és Lici főtitkárnő

LICI
...túl sokan kezdik akarni bukását s ami több:
mozgolódnak. Nem árt, ha tudja, főnök. E
három nap folyamán, pedig hétféve volt, több
új feljelentés állt össze ön ellen.
TÁTOS
Víkendkor csapódnak ki a gyülekű indulatok!
Olyankor ráérünk. Átfutjuk gondolatban a sorsunk.
S e felmérés mi másba torkolthatna, mint egy
feljelentésbe?! Nem is annyira rossztett, az ilyesmi
inkább líra... én megértem.
LICI (*dokumentálja*)
Kécskei legmagasabb helyen denuncálja
kettőnk kapcsolatát...
TÁTOS
Rég volt, igaz se volt.
Föl van jelentve százszor, lefotózva.
Kécskei Marci szegény holt unalmas a placcon,
minden műfajban gyér a képzelete.
LICI
Itt van aztán Sziveri... ő azt panaszoja...
TÁTOS
Sejsz egál.
Túl gyakran jelent föl. És ő túl színesen.
Feljelentéseit ettől sokkal előbb
kiadják bőrkötésben, mintsem hogy figyelembe vegyék.
Más, komolyabb?
LICI
Túl könnyen veszi, főnök. Egyébként
Kécskeit csakugyan elnyomja szakmailag. TÁTOS
Nézz a szemembe közelről, Lici, mit látsz?
LICI
Könny- s szeszpocsolyát vörös altalajon. S
mélységesen mély impotenciát.
TÁTOS
Se Kécskeivel, se mással... többé ne jelentesz
kettőnk kapcsolatát... az már történelem.
Méltánylom egyébként kétségbeesett húzásaid
báját...

LICI
Mi ketten hát soha többé?!
TÁTOS
Társadalmilag és több más síkon lehetetlen.
Pitykézz és protezsálj, így legalább követem
kis életedet... de nekem már nő se nagyon kell.
Reggeltől éjszakáig pörgök, mint egy orsó,
helyzetem mégsem... mindegy! Van még valaki?
LICI
Valódi szörnyűség - tán ki se bírja.
TÁTOS
Följelentésben számomra aligha akad
meglepetés, amióta szülőanyám, Leopoldné
- született Böhm Mariska - csatlakozott egy felirathoz,
mely lódenhágással, vagyis azzal
vádolt, hogy előszobákban, rendszeresen
zöldes felöltőkön töltöm a kedvem
s ilyen áttételesen gyalázom a Kort...
LICI
Ebből egy szó sem igaz!
TÁTOS
Nem. De színes legalább.
LICI
No, ez nem lesz színes, de fájni fog.
TÁTOS
Málnai Makszi!
LICI
Hogy jött rá?
TÁTOS
Egy biztos módja van:
akivel legtöbb jót művelte az ember,
annak kivágja nevét, az holtbiztosra bejön.
- Hát te is, Makszi fiam? Ó. ez brutusi tett.
LICI
Napok óta elkapkodja szemét és fiszbe köszön.
TÁTOS
Éppen ezért hittem, hogy még nem árulól!
Az érett áruló ugyanis, a kiteljesedett,
higgadtan néz a szemedbe, miközben elárul.
Az élvezethez hozzátartozik az árulás
és szeretkezés folyamán
kapcsolódó tekintet...
LICI
Ó, be szívtelen ön!
Szerelmi példát hoz elém...tikkasztja az embert!
De mért csak példálózik? Feküdjön rám kicsikét,
az nem tilos, a titkárnőre feküdni,
csak úgy, barátilag, emlékezőn...
TÁTOS (a feljelentés másolatán *győtrődve*)
Hát itta neved?!
Csak úgy ideírtad... egyetlen lendülettel!
Állati, persze... de hát mit vársz a manézsbán?
MÁLNAI MAKSZI (*meglepi őket*)
Pepi... Pepókám... Pepkóm... édes egyem!
LICI (*lehengeredik Tátosról, sikolt*)
Makszi! Te anygál!
MAKSZI
Szépséges vagy ma, Lici!
Szépre vasalt ma az éj, vagy egy legény...
boldog legény, hajh...
LICI
Távozzam?
MAKSZI
Minek?
Hisz valahol itt marad úgylis a kandi füled!
LICI
Naná, majd jellegtelen zajok közt üldögélek
a véletlenülre bízva minden tájékozódást. (*Elmegy*)
TÁTOS
Most mit csücsörítesz?
MAKSZI
Belső parancsra teszem.
Csücsöríti az inger az ajkam, mely érinteni vágyik
s másnapos borostáidon sajogni picit.
Az enyhe fájdalomra nem neked -
nekem van szükségem. - Bemőszeroltak?

TÁTOS

Mi szél hozott?

MAKSZI

Helyes. Csókban nem jó a sietség.

Itt mószer elek járt s működött, kétségtelenül.

- Tökés, tőzsérkedő, vér szerinti atyám

nem jelentett nekem félannyit sem, mint te, Pepi!

Világra jöttünk, ugyebár, olcsó mechanizmus.

- A *léte*t azonban annak köszönöm, ki
főlszikráztatta intellektusomat...

TÁTOS

Ekkora hűséggel a gazdija sírján

kimúlni készülő dingó kutya nem néz...

Halálra sértve a társulatot, nem is egyszer,

a hónod alá nyúltam, s magasba toltalak.

MAKSZI

Való - de azért szárnyaltam kicsit én is.

TÁTOS

Majd minden nagy, pozitív figurát neked adtam.

A lányok pisilnek utánad s feletteseink, kik

összetévesztik a játszóval a játszott alakot.

Ha Trockij vagy - rád rontanak nagy kalapáccsal...

Ha Lenin - szőnyegként kerülnek a lábad elé...

Te jóvoltomból kapsz csak, egyre kapsz...

és akkor nézd meg ezt, te ingatag pojáca!

MAKSZI (az *orra alá tartott másolatra*)

És mit bizonyít ez?

TÁTOS

Ki írta alá? Vakapám?

MAKSZI

De mivégből? Nem kérdeznéd a célját, az okát?

TÁTOS

Mit rágódjunk egy árulás egyszerű tényén?

MAKSZI

Megyek. Kifelé. És nemcsak az ajtón - a világból!

Egyszerűen kisurran belőlem az élet.

Hozzám való bizalma, hogy így kialudt,

aludj ki te is, éltem gyertyája, te pisla.

Nincs már Málnai Makszi... senki sincs idebent! Mááálnai!

Csak a csönd. Mááálnai! Megint csak a csönd.

TÁTOS

Nekem komédiázol? Megjegyzem, jól csinálod.

Nem hiába okítottalak annyit, te zseni.

Te gondonkabúgású trágyarakás, te!

MÁLNAI MAKSZI

Fejfámra az elnevezéssel, hiszen tőle való.

De fájdalmas lesz neki majd, amikor kiderül:

igazságtalanul bánt. Gyilkosan félreért!

Hisz én nagy ügyel-bajjal infiltrálódtam érte.

TÁTOS

Infil...

MAKSZI

...trálódtam, igen. Nem adódott más lehetőség.

Megbuktatásodra szövetkezés alakult ki,

veszélyesebb az eddigieknél, s haladt a célja felé.

Kénytelen-kelletlen beépültem közéjük

fékezőnek, tudod? Hogy a rádtörést lepuhítsam.

TÁTOS

Szép kis puhítás. A tárca legfőbb vezetője

a címzett. S dögletesen rágalmazó a szöveg.

MAKSZI

Fékezésesem, szó, ami szó, még nem sikerült

olyan hatásosan, mint terveztem - de a végén

csattan az ostor, és csikordul a fék - nyiiii!

Szignómon a hangsúlyos hurkok arra valók,

hogy feltétlen berángassanak ebbe az ügybe,

s én a javadra tehessek döntő tanúságot.

Isten látja a lelkeket.

TÁTOS

Hát igen. Jobb, ha csak ő.

MAKSZI

Megérted-e hát, hogy az én inkriminált

„árulásom” egy nagy-nagy hűségnek a végső

formája? - Nem érti. - Őljem neki meg magamat,

hogy végre megértse? - Minek? - Végez velem úgyis

hitvesem otthon meg a bánat. Szegény Vucimat

minden jobb munkából direkt kihagyod!

Álomszép terveit elveted, vagy rájuk se bagózol,

Ő pedig otthon rágja a lépem! Adjatok neki munkát!

TÁTOS (*hirtelen védekezésbe szorulva*)

Vuci rajzai szépek, de még fejlődnie kell...

az idő szép meleg pirosra beérleli majd.

MAKSZI

S én hogyan remekeljek, ha nincs otthon nyugalmam?

Mert nincs! Lehetetlen ha az ember élete párja

ott kínlódik az embernek...

TÁTOS

Én megmondtam: ne vedd el!

MAKSZI

Próbálok csillapítani - nem megy. Az éj közepén

fölráz: „Elemezz - sikoltja nekem -, elemezz!

Hol a baj? Mi a baj? Jaj, hol vétettem el én?

A középszer dögmocsarába akartok fojtani engem?”

TÁTOS

Dagályos is? Ó, te szegény.

MAKSZI

Túlzol, Vuci, mondom...

„Túlzok, de nincs-e okom rá? Az én álmaimon

nem lebeg Tátos gondviselése vigyázón!”

TÁTOS

Ilyen költőiesch? Kibírhatatlan.

MAKSZI

„Már én azt álmodom: egy kénbűzű közegben

süllyedek ön gyanánt, ó, Makszi!” - Pofozgat.

Lehengerít az ágyról. Megtapos.

Nem állapot az, ha az ember hitvese éjszaka sír.

TÁTOS

Éjszaka sírunk valahányan. És aki még nem - az is fog.

Kurta átmenet ál munk több nagy zokogás közt.

Majd nézünk neki munkát. Rábeszélem Andrást:

dobjuk be a mély vízbe nejed... persze képletesen.

MAKSZI

Becsapsz.

TÁTOS

Becsaptalak én már?

MAKSZI

Számtalanszor. Igen.

TÁTOS

És számtalanszor nem. És most se nem.

MAKSZI

Vitam et sanguinem! Csókollak, ahol szürsz

s ott is, ahol nem. Az alkalmat lesem,

s e vádakat úgy forgatom át, Antoniusodként...

a nagy, sikoltó fékezés zenéjét

a „nyiiii”-t szeretném produkálni, javadra. Ne verj át. (Ei)

4. szín

Maga a *színpad, rendezői asztalnál* a néma *Vilmos, asszisztensnő*

LÁNYI (*a térbe ordibál*)

Mit csinált velem Koritsóner, maga gyilkos?

Sötétített világítás helyett!

Egész idő alatt szabotált, tönkrecseszte a próbát!

E számomra oly fontos megtekintést.

Nem bántam magával elég emberien, mi?

De majd megmutatom! Hall engem? Mért csinálta?

Felbérelték, hogy kikészítsen? Hé... Koritsóner!

HANG (*a világosítóktól*)

Lányi szaktárs... nem tisztá a példány...

LÁNYI

Mi a kő?

Augusztusban megmondtam, hol jön be a fény,

és már tavaly tudtam, hogy hol megy el!

- Maga is, mit hallgat helyeslőn, vagy nem is

helyeslőn... Vilmos, ez... egy ellenséges hallgatás!

TÁTOS (*és Szigeti sietve jön*)

No, újra itt vagyunk... átnyáztuk a példányt.

Néhány helyen belehúztunk...

LÁNYI

Nélkülöm?

SZIGETI

Szűk az idő, és még sehogysem álltok.

TÁTOS

A hónod aljához kell kapnunk, még mielőtt egy halálosat buksz, iksszel, mint a buksza.

SZIGETI

Már az expozíció nyögvenyelős, mert Sáríka és Galántai első dialógja hamis. Nem tisztázott, kinek mi a célja...

LÁNYI

Ez inszinuálás

Nyolc elemző próba során minden jelenet tisztázásra került, nem, Vilmos? Többszörösen.

TÁTOS

Elég lett volna egyszer, pontosan.

SZIGETI

Figyelj csak: Sáríka itt még nem haragudhat. Két jelenet múlik el addig, míg kiderül, hogy nem lesz kész a lakásuk időre, s csúszik az esküvő. És több kisebb-nagyobb zavart is följegyeztem. Majd odafönt elmondom neked őket. Ilyenkor a friss szem rengeteget számít. Tudhatod.

TÁTOS

Nem szeretnők, hogy eltaknyolj, Brúnókám. Ámbátor a leffed akkora... tán nem is ártana egyszer a vészkijáraton való rangrejtett távozást megismerned, rohanva a szűk könyvek utcán...

LÁNYI

A világítás mindent tönkretett ma.

SZIGETI

Éjszaka próba. És holnap délelőttől pár napig itt leszek veled én is, segíték.

TÁTOS *(Vilmoshoz)*

Most hívja fel Gyugyut, és mondja neki, hogy egyre jobb a darabja, de jöjjön be azonnal, ha azt akarja, hogy még jobb legyen.

Vilmos kérdően az átírás gesztusát mutatja, majd el

Ne törj le, Bruncsikám, föl a fejfel, ahol legnagyobb a veszély, ott van legközelebb a - bukás! *(El)*

LÁNYI *(ordít)*

De jó vicc, jaj de jó! A pokolba... ez a tónus! Ti verdikteket hoztok és semmibe vesztek!

SZIGETI *(egyre a példánnyal dolgozik, ír, húz)*

Nem hagyhatjuk a dolgot, ahogy van. Ez a színház érdeke s így a tiéd is.

LÁNYI

Most megint leshetem,

míg rendes munkát kegyeskedtek adni nekem. - Mért nem világított a művezetőre? Ha őrá világít, kijött volna a spilka, mikor rákacsint Sáríra s tudatja; érti, hogy érti. Az egész jelenetsor ettől dől a dugába.

Kerüljön engem Koritsóner, mert ha összefutunk, ezzel a két kezemmel fojtom meg. maga gyilkos!

SZIGETI

Hagyd már, Brúnó, maradj.

LÁNYI

Engem ne csitíts.

Éppen te, ki minden fájdalmam főoka vagy!

SZIGETI

Mit tehetek, mondd? Mindnyájunknak megvan a sorsa.

LÁNYI

S mi a sors? Micsoda? Könyv? Egy tál hüvelyes? Megírva, kifőzve, ellátva nevünkkel? Azt kell olvasni, elfogyasztani, nincs más? Hétévenként kicserélődik az ember szőröstül-bőröstül, nem állandó, csak a sorsa?

SZIGETI

Állandónak tűnik az ilyen balsikeres sötétebb napokon. Majd törvényszerűen jönnek enyhébb napok is. Van változás.

LÁNYI

A hozzád hasonló mázlisták életében Az jóról jobbra változik...

SZIGETI

Nem szeretem,

ha szerencsémeket emlegetik sorsom fő okaként. Olyan, mintha a képességeimet vonnák kétségbe...

LÁNYI

No persze, persze. Bocsáss meg.

Hiszen te olykor legalább jóindulatú vagy. Nem úgy, mint az a dög Tátos... hogyha akarnád, tudnál is segíteni rajtam... kérve kérlek.

SZIGETI

Helyzet kell mindenhez, a segítséghez s.

LÁNYI

A helyzetek, tudom. Át van politizálva a mindenség hamuszürkén. Már rég anakronizmus az a goethei szaftos, zöld venyigés lét. Ez már nem az élet, egy undok játszma csupán. Lefolyását előre megírták, ki van cövekelve, s belenyúlnak erővel, ha másfele fordul. Kimúlt a cselekvés, helyébe osont a *húzás!* Két pont között a legrövidebb út, ha oldalazol. - Ne égess le a próbákon, add kezembe a listát, s tegyünk úgy, mintha nekem jutna eszembe...

SZIGETI

Ilyen komédiákra, sajnálom, nincs időnk most. S különben sem hinném, hogy célravigődek. A magunkfajta mindig átlát az ilyesmi .

LÁNYI

Most eltaszítottál. De éppen ezt akart m. Csak nem hiszed, hogy efféle eszközökre szükségem van'?

SZIGETI

Nos, annál jobb, ha nincs.

LÁNYI

Vessünk véget a kettőnk langy kapcsolatának. Legyünk ellenségek ezentúl...

SZIGETI

Nem érzek ehhez

kellő indíttatást...

LÁNYI

Majd én azonnal okot

szolgáltatok... mit szólnál egy pofonhoz? Nem, pofon az még sok, de mondjuk, egy... *(Gyámoltalanul vállon taszítja)* Hurrá, hurrá, kezd sikerülni - ma ennyi elég. Vagy üssem, míg meleg? Ha már belekezdtem...

Fokozná a gesztust, de Szigeti mindannyiszor kitér. Lánya végül egy díszletelemnek ütközve, fenékre huppan

Jaj, jaj... fartöböl kiakadt a gerincem... egy életre megnyomorított...

SZIGETI *(felségíti)*

Támaszkodj rám, gyere, no

LÁNYI

Rádtámaszkodva? Soha! Ha törve is, de magam!

5. szín

Az igazgatói iroda előterében. Lázadás a műintézetben

LICI *(a szó szoros értelmében testével fedezi az ajtót)*

Házon kívül van, mondom.

DRAPP

Látták reggel bejönni.

LICI

De közbe kiment, legfelsőbb helyre hívták!

KÉCSKEI

Te *nekem* ne hazudj! Szimmantom a bűzét!

LICI

Házon kívül van, s csak a testemen át...

DRAPP

Tátos, gyere ki! Mindenhogy bejövünk!

LICI

Házon kívül van, mondom, kívül a házon...

TÁTOS (*felbukkan*)

Nem házon kívül vagyok, de saját magamon.
Ha lármázunk s egymás szavába beszélünk,
hogorvosoljam azt, ami fáj? Ha küldöttségileg
adnátok elő...

TÁRAY (a *sokaságból*)

Úgysem hiszünk már tenedek!

LICI (Tátos *mellett jegyzetel*)

Megjegyzem s persze föl is - ez a Táray hangja.
A Drapp lesz küldöttség és Kécskei, látod? Mert
elnyomod őt... mögöttük Makszi oszon, André
megtagadta, hogy Vucival
terveztesse... futok Andréért, megkeresem! (*Fut*)

TÁTOS

Lici! - Görbe a lábad! - De azért csak szedd... LICI
(*lágyan*)

Te vadállat! (*E!*)

A tagok *küldöttsége közben kialakult. Drapp, Kécskei, a néma
Vilmos, mögöttük Málnai Makszi oszon fedezékről fedezékre*

TÁTOS (*fogad, kínál*)

„Tavaszkifakad, mikor kifakadnak a dolgok!”
Énközpontú ügyekhez csodára illik a líra.
„Én”-nel kezdődik és „én”-ig tart benne minden,
egyem azt a rákos kis egóját...

DRAPP

Fogd a szád.

TÁTOS

Épp ezt nem merem én... no, látod, aszondom,
én is egyre, hogy „én”, s a pontot azért kerülöm
mondatvégen s egyebütt, hogy ne jusson róla eszedbe,
milyen fájdalmasan kis pont is vagy, Lulukám
- bűnömül fel ne ródd!

DRAPP

De rovom! Mert elhanyagoltál!

MAKSZI (*fedezékéből, foga közt*)

Hideg maradsz, Lulu, maradsz hideg.

TÁTOS

Még egy delegátus? Ki? - Makszi, megint te?

MAKSZI (*igen zárt*)

Velük kell tartanom, épp ez benne a trükk!
Csak így tudok segíteni rajtad, nyii!

KÉCSKEI

Kéne egy ív tiszta papír és arra pár sor.
Lemondásod kívánja a többség. Megírod, vagy
fogalmazzuk meg így közösbe, nyilatkozz.

TÁTOS

Egy jó fogalmazást... örömmel... de ennyi elég-e?
Én hosszan s széltiben szeretnék vallani mindent!
Mebánva, törve-gyónva koporsóra borulni.

DRAPP

Nem lenne bolondság egy lajstrom a bűneiről.

TÁTOS

Több árkus szűz papírra lenne szükségem ahhoz,
miután kötetekre menne a felsorolás is.

MAKSZI (m. f.)

Ne regényt írassatok velem, marhák - mit csináltak?

DRAPP

Hanyagoljuk a részleteket. Olyasmiket írj:
„Eleget rontottam az Intézmény levegőjét,
lelécelek, hadd javuljon a klíma.” Írod már?

TÁTOS (*Kécskeivel együtt*)

Lemondás. Bejelentem ezennel... nem sok az „e”?

KÉCSKEI

... elnézést kérve a tagságtól, azért, amit vezetés
címén műveltem velem, hogy a Városi Színház
direktori posztjáról távozni kívánok...

MAKSZI (m. f.)

Dátum... aláírás!

TÁTOS

Frappáns a szöveg, de sovány!

És nem lesz benne tanulság későbbi koroknak!

Valahogy nem is kellően megbélyegező.

Nem pellengérezik ki vétségeimet!

Sejtelmek se lehet - megint sok az „e” - ,

miket vétettem én csupán hármatok ellen.

Tölem némult el a Vilmos... nem szólva rólatok.

Nemcsak mellőztelek, de még másoknak is

azt sugalltam: nem fogtok megfelelni!

Így lettetek egy biggyesztés a szakma ajkán,

senkik és semmik a pályán...

MAKSZI (a *felpattanó Drapphoz*)

Ne, Lajcsi, megállj!

TÁTOS

Kit féltesz most, bohóc, melyikünket?

MAKSZI

Háháhá!

Vártam a kérdést. Ami azt illeti...

TÁTOS

Vallj színt!

MAKSZI

Enciánkék. Egy szín. Remélem megfelel.

(*Villámgyorsan vágódik ide-oda több pólus közt*)

Bocsáss meg, vis major! - Fékezd magad!

- Épp fékezek, nyii! Írasd alá velem gyorsan.

TÁTOS

Pisilni szeretnék. Miután soha még

nem mondtam le, szokatlan. - Azután jöjj a fejembe,

kis pörge svájci sapek s lódenzöld lódenem, te...

KÉCSKEI

Aláírod s mehetsz bilire.

TÁTOS

Ne durvulj, Kécskeikém.

DRAPP

Fölforr az agyvizem! Mit játszasz? Oda fogjuk
csavarni a csuklód...

SZIGETI (*váratlanul megjelenik, a háttérben Lici*)

... rá lehet szorítani, persze.

Ha azonban a távozás indokolása

s önkéntessége nem nyilvánvaló -

e papírnak nem tudok érvényt szerezni, nincs az a fórum.

KÉCSKEI

Velünk tartasz tehát? Segíts és indokolj?

DRAPP (*Tátoshoz*)

Az önként szót feltétlen szúrd be ide...

TÁTOS

Túl közletről lihegsz a fülembe. Így hogyan írom,
hogy önkényekben éppen az önkény nem szerepel?

DRAPP

Annyi hazugság után, mit számít épp ez az egy?

SZIGETI

Ha tisztább levegőre támadt gusztusotok,

egy vaskos hazugság mért szennyezze be rögtön?

DRAPP

Történelmi szokás. Az övéihez csatoljuk
még ezt az utolsót, s elkezdjük tiszta lappal.

MAKSZI (*már az asztal alatt fekszik*)

Ne törődj semmivel, írd, én úgyis ellopom

s fölfalom azt a papírt, mondj le megfelelően!

SZIGETI

S kit javasoltok utódnak?

DRAPP

Bárki lehet,

csak Tátosnak ne hívják.

SZIGETI

Ez komolytalan így.

Vezetést leváltani csak másik vezetés

járára szokás... szóba sem áll veletek

a Főhatóság, míg nem javasoltok

helyettünk mást...

KÉCSKEI

Helyettetek? Tudom, sok az e.

SZIGETI

Hát persze. Ha ő távozik innen, megyek én is.

DRAPP

Mi nem így... csupán, ha ő... és te az ő helyén!
SZIGET!

Arról szó se lehet. Ki mossa le rólam egyébként,
hogy azt az embert, aki felfigyelt rám, kiemelt,
puccsal buktattam meg..?!

MAKSZI *(lezáróan)*

A nagymajtényi síkság.

KÉCSKEI *(teljesen elhamvadt lázadók)*

Hát akkor mi... nem is tudom...

TÁTOS *(már tessékeli is őket)*

Térjetelek vissza nyugodtan,

és folytassátok a munkát. Már akinek van.
S akinek nem volna jelenleg - igyekezünk.
Csönd, Vilmos, értem én!

Eltávoztak

Statisztalázadás volt.

De abban, ahogy leszerelted, sok furcsaság is akadt.

SZIGETI

Nem önmagáért beszélt az eredmény? Leszereltem.

TÁTOS

Legközelebbre kicsit kitanítva a plebszet...
de megköszönöm, mert igazán soha jobbkor.

6. szín

A színház büféje, Lányi röntgenfelvételt lobogtat

LÁNYI

A magas röptű szellem! Brutálisan nekivágott
egy házgyári elemnek... megtaszított vita közben.
Hangoztass ellenvéleményt, s az eredmény: bal
lengő bordádon egy zúzott repedés...

GIMPLER

Méltatlan erre még csak válaszolni is.

TÁRAY

Miért lökne meg ő egy Brúnót? Mi néki Brúnó?

LŐRINC

S ha meglökött? Balzsamoztasd be zakódon
azt a helyet, ahol ért. André taszítása
neked megtisztelés, köszönjed alásan.

LÁNYI

Sötétén elfogultak... mint volt növendékei, persze...
ezt megjegyzem... föl vagytok róva ide mindhárman,
amiért még rám is tapostok mikor injuria ér...

BESZEDICS *(előbukkan)*

Rakná beléd a sorsfelelős!

Te mindent lelkiileg méricskélsz. Lányi szakí,
burzsuj mimózasággal, roppant helytelenül.
Ha minden apróságon fennakadsz,
határidőnk borul, támad úgylis az imprializmus.
Én persze nem vagyok szakértő, de mi lenne,
ha Sárika baboskendőjén a fehér pöttyöket
fogyasztanád... ne csökkentsék úgy a pirost...

LÁNYI

Andréval tárgyalj meg, az ő kezében a pálcá.
Majd meglátod, milyen pofát vág, primcsi alaknak
tart máskülönben is...

BESZEDICS

Egy: ne uszíts rá.

Kettő: mindegy, minek tart. A színház vele áll,
nélküle orra bukik...

LÁNYI

Nagy kontra, kézből.

A fények minden este kigyúlnak, megéled a színpad,
itt önmagát folytatja mindig az élet.
Bárki pótolható.

BESZEDICS

Csakhogy nem bárkivel. *(Otthagya)*

TÁRAY *(Beszedicshez)*

„Jó szándékú és talpig tisztességes ember!”
Így beszél rólad André... pardon, a tanár úr.

MELAMINA *(belépett)*

... és hol van ő, a „tanár úr”?

GIMPLER

Keressük meg neked?

TÁRAY

Mi van veled, Melus, hogy élsz? Szabadon, mi?
(Fenekére sóz és elmegy Gimplerrel)

BESZEDICS *(Melaminát félrevonva)*

Okom van, elvtársnő, megkérni magát:
a problémákat, amikkel találkozik minálunk,
ne lássa súlypontibbnak a kelleténél.
Legyen szíves hozza ki jól a derűs motívumokat...
akkor sikerült a riport, ha még a bú is
napsugaras jövőbe mutat... lehetőleg. *(El onnan)*

LÁNYI *(lekapcsolja a lányt)*

A készülő produkció ismeretében
elmondhatnám addig...

MELAMINA

A házgyári darab

sajnos nem érdekel...

LÁNYI

Pedig szenzációs lesz.

Van egy csöppet sem sablonos munkaslány figurám...
egy cserfes, aki megtér... végül őszinte, komoly lesz...

MELAMINA

Be kár érte. Szegény. - De hol van Szigeti?

LÁNYI

A krumpliciprikást fogyasztó mérnök jobb kezében,
képzelve, megáll a kanál, amikor kiderül,
hogy le van leplezve... és erre megy a függöny.

MELAMINA

Hát nincs magában semmi szemérem?

LÁNYI

Ha ez már - egyébként jó - riporteri kérdés,
azt felelhetem rá: én a szemérmes
- feladva eddigi meddő kísérleteim -
szemérmetlenül messzire rúgtam...

MELAMINA

Megtisztelő a bizalma...

de kit érdekel maga mit s hova rúg? No, eressen...
nyomot hagy az izzadt mancsa a plasztromon.

LÁNYI

Gonosz kultúrszuka! Hogy mersz így semmibe venni?
Bocsánat, édes, csak összeviszza beszéllek.
Kapcsolja a magnót, pár szót legalább bele, rólam...
egy gondolatcafatocskát...

MELAMINA

Azt se tudom, ki maga.

LÁNYI

Nem is tudta soha? Vagy csak nem jut eszébe?
De nem lehet az! Szólított már nevemen...
mondta nekem... de mit is? Jaj, nem jut eszembe saját...
Rajtam a blokk! Ki is vagyok én?

MELAMINA

Mit bohóckodik itt?

Benő... illetve persze: Brúnó.

LÁNYI

Mi? Brúnó?

Egész jó név... maradhat... és szépen köszönöm!
Brúnó volnék tehát... kapcsolj be a magnót,
ki nevet adtál nekem, nyiss most éteri tért...
egy kis interjújúra, hogy nemcsak ígéret,
de kicsit beteljesülés, kiforrás felé tart
ez a Brúnó... hadd mondok bele kedvenc színemet...
költőm, süteményem, hobbim, mint azok,
akik valóban léteznek... keresztmama, édes!

Viaskodnak a magnóért

MELAMINA *(küzdvé)*

Szörnyű! Kibírhatatlan! Ennyi gusztustalanság
mentsége nem lehet a szenvedés... jaj, André...

SZIGETI *(jön, finoman szétválasztja őket)*

Ne ítéljünk, amíg egymás kínjának fokát
nem mértük fel...

MELAMINA

Mit érdekelnek engem

egy véglény kínjai?

SZIGETI

Próbálja öt valahogy belevenni.

LÁNYI

Mi az, hogy „valahogy”? Hát mesterkedni kell, hogy engem tálnai lehessen? Olyan bonyolult a fecsejbe engem belevenni? „Valahogy”? Iszonyú.

SZIGETI

Ha színházunk belső életéről akar...
öt nem hagyhatja ki.

MELAMINA

Mért akar segíteni rajta?

Ő biztos nem akarna magán...

LÁNYI

Ó, hogy undorodom.

Világ mázlistái, csendüljtek össze! (*Elvonszolódik*)

MELAMINA

Elég sokára jöttél.

SZIGETI

A munka, tudod.

MELAMINA

Nem kedvelem a várakoztatást.

SZIGETI

Én nem nevezném várakoztatásnak,
hisz nem volt benne semmi célzatosság.

MELAMINA

Még szép. No és?

SZIGETI

Mit „és”?

MELAMINA

Az éji bőbeszédűségre

hervasztó ám a nappali szűkszavúság.

SZIGETI

Nem hinném, hogy az áradozó lírát szereted.

MELAMINA

De hol van ez attól?

SZIGETI

Azt hittem: szakmai téma

hozott ide. S ez mégis csak a munkahelyem.

MELAMINA

Ha nem váltasz az én hullámhosszamra most,
mégpedig sebesen, hát büntetést fizetsz...

SZIGETI

Készebb vagyok rá pillanatnyilag,
mint hullámhosszat váltani. Párhuzamos
próbáim folynak, egyrészt segíték, másrészt a saját...

MELAMINA

Tehát a büntetés.

SZIGETI

Csak igazságosan!

MELAMINA

Ha arra kérnél: másszam meg túsarkú cipőben
a Mount Everestet, könnyebben teljesítem.
- Mint tudod, nekem megvan mindenem, de
ez az egy, no, amit mondtál: igazságérzetem, az nincs.
Azon az iskolán veszett el, pontosabban
ott épült le s azóta hiányzik. Igazoltan.

SZIGETI

Mintha ijesztgetnél. De eszemben sincs elijedni.

Már alig várom az estét s kérdésemre a választ.

MELAMINA

Nocsak. Hát nem csupán levegőbe beszéltél?

SZIGETI

Mint mindenki, bizony... levegőbe beszéltem.

MELAMINA

Kitart, uram, komoly szándékai mellett?
Egy kis riporter és ön... a társadalmi különbség
nem zavarja-e majd? S amikor az jut eszébe,
hogy más riportalányt esetleg épp ugyanígy
nyitottam meg, hogy megnyíltam neki? - Bár a riport
sikerült volna olyan jól, mint a többi utána.
- Mutasd a kezéd... no, igen...

SZIGETI

Látsz ott valamit?

MELAMINA (*komorodását oldva*)

Butáskodom. Ne vedd komolyan. Amatőr
vagyok ebben, mint minden egyébben... ne kívánd.

SZIGETI

Az igazság megragadásának a vágya,
nem pusztán erkölcsi, számomra gyakorlati kérdés...
úgy érzem, enélkül megbillen a lét statikája...

MELAMINA

Ab ovo el se hiszem, hogy lehet neki, hát
nem bajlódom az egyensúlyozással.
S ne próbálj megtámasztani, mert ingásba kerülsz magad is.

SZIGETI

A Tanáccsal már beszéltem, csak két tanú kéne.

A próbát felfüggesztem... keritek tanúkat...

MELAMINA

S hova lesz a nagy rohanásban a lét statikája?

SZIGETI

Kell némi virág is, ugye? Hívom a taxit...

Ne is próbálj úgy nézni, mint a végzet. (*Elsiet*)

MELAMINA (*a felbukkanó Tárayhoz, Gimplerhez*)

Két komoly esküvői tanú kéne...

GIMPLER

Kinek?

TÁRAY (*Melamina magát mutató gesztusára*)

Ki örült meg, hogy erre szánja magát?

GIMPLER

Nem tanú kell ide, inkább egy delejes lebeszélő.

Csakugyan: ki az áldozatod?

MELAMINA (*remekül mulat*)

Olyasvalaki,

akit ti sokra becsültök, a legtöbbre... Meleg!

Kezdek már kapiskálni!

TÁRAY

Nem kedveljük a tréfát

ebben a tárgyban...

(*Fenekére sóz, de abban a pillanatban észreveszi a közeledő Szigetit*)

... illetve bocsánat, a szoknyán

kis szősz, de már leporoltam és itt se vagyunk.

MELAMINA (*Szigetibe karolva*)

Őket kértem fel tanúnak, s majd átbotoltak
tulajdon lábukon a megtiszteltetéstől...

SZIGETI

Jön a taxi... én már találtam tanúkat,
de szívesen látlak, ha...

GIMPLER

Persze, tanár úr.

Elindulunk oda...

MELAMINA

Mind a négyen beférnénk

a taxiba, hogyha kicsit... hát összebújunk.

TÁRAY (*botot nyelten*)

Köszönjük. Inkább gyalogolnánk. Kérjük a címet.

SZIGETI

Félóra múlva tehát az Engels téri Tanácsnál.

TÁRAY

Csókoljuk, asszonyom, a kezét...

MELAMINA

Jaj, sírva fakaszt

a tiszteletadásuk! - A szoknyám... nem szőszös?

TÁRAY

Ennél szősztelenebb szoknyát még sose láttam. (*Elmennek*)

MELAMINA

Ez a nagy ragaszkodás - már szinte groteszk, nem?

SZIGETI

Ragaszkodásuk tán mosolyognivaló,
mégsem groteszk... a groteszk jellege szerintem...
majd elmagyarázom utána... a taxi dudál. (*Valóban*)

MELAMINA

Nem is tudom... nem azért ennyire sürgős
az egész nőülés teneked, hogy a próbát
nyugodtan tudd folytatni délután?

SZIGETI

Kitaláltad.

Teljes összhangban, szerelemben elmennek. Gimpler és Táray kóvá-lyog

GIMPLER

Kellékes! Nem volna virágod? Kéne virág...

KELLÉKES

Honnan vegyek most hirtelen, januárban?

TÁRAY

Kellékvirág... akármi... könyörgök: nézz valamit!

Kellékes el

Miért nem pisszegtél rám hamarabb?

GIMPLER

Felfogod ezt?

Nőszül. Hihetetlen. S mit gondolsz: összevalók ők?

TÁRAY

Az ő szerelmének a tempora - és ez a kéz!

Elhiszed, hogy bánja kezemben a csont is?

Szalmavirágot kapnak a Kellékestől, abban a pillanatban fellebben egy függöny, s a teljes társulat ott áll az anyakönyvvezetőnél

7. szín

TÁTOS

Háááhááá... a titkos jegyese! Színház - és titok!

LICI

Legyetek irtó boldogok, gratulálók.

Suta gratulálások, sok szalmavirá^d, színházi nyalakodás

SZIGETI *(mialatt felállnak)*

Brúnó, lemaradsz a fotóról, gyere beljebb!

LŐRINC

Ő is megnősül nemsokára - félkész házygári lakást kap s rendeznie is neki kell! *(Nevetés)*

LÁNYI *(mélyen sértve)*

Annak, ki a dolgok margójára szorul, azt hiszi mindent el kell túrnie? Téved.

BESZEDICS

Van itt egy kis ünnepi sós - vegyétek és egyétek.

SZIGETI

S kis gyanús, sok egyéb esküvő csokorból facsart borunkat, gyanakvás nélkül igyátok.

Igazi- ötvenes" esküvő. A száraz sóstól mindenki köhög. A nászinduló - mozgalmi induló. Rezesbanda szolgáltatja. Esik a hó vagy a konfetti. De mindenki nagyon fiatal, bizakodó és boldog

II. felvonás

1. szín

Puritán iroda, magas helyen. Tátos és Szigeti - Dévainál

DÉVAI

(egy telefonbeszélgetéssel szimultán)

... hogy van André? Hallom megnősült... -

Olyan keveset?

Értsék meg: elsőrendű és hasznos a mű. A minőségért egyszer, ha agitálni muszáj, szíveskedjenek agitálni. A hígabb műfajokért - érdekes - sose kell lármáznom. Hát mi a dolguk? Védeni az értéket, és ha nem megy, venni kalapjukat, és föl is út, le is út.

TÁTOS

A rangos művek védelme, igen. Maginot-vonalat az arra érdemes, fontos művek elé, mellé, köré, mindenüvé, ez a tisztünk.

DÉVAI

Maguknál a Városiban mostanság sok a baj!

Csinján a színházbeli fájdalommal, jó, tudom én... - Elfogadom. Kapnak még két hónap haladékat. De ha nem fog tízezer példányban elkelní a könyv, a remittendát magukkal együtt zúzatom be, s az se biztos, hogy csak képletesen, ne köszönje, csinálja, szabadság! - Szóval: mitől folynak a dolgok így visszafelé maguknál?

TÁTOS

A műintézeti élet

rendje szerint folynak, így is, amúgy is...

DÉVAI

Rabulisztika, Tátos. Még ha én, a civil kifogásolnám azt, ami ott van s nem a tagság! Túl nagy és egységes a láрма. Panaszlevelek. *(Mutatja)* S a főszereplő mindegyikben maga, Tátos. „Hatalmi helyzetével visszaél hazug”... vagy „szadista bosszúálló”... „aki öt kisüti - márpedig sokan kisüti - mellőzi, üzöbe veszi...” Mit szólnának egy helycseréhez ott a műintézet élén’?

TÁTOS

Pardon, de nem értem.

DÉVAI

Már hogyné értené, mikor érti. André lenne direktor, maga meg, Tátos, ami ő most - második ember.

TÁTOS

Mindent az ügyért, ha kívánja az ügy, mert ebben, ügye, kétely föl se merülhet s én néha oly léha vagyok... André pedig komoly ember. Szakmailag.

DÉVAI

S erkölcsileg is.

TÁTOS *(Szigetihez)*

Mit szólsz? Fantasztikus ötlet. Nem is tudom, miért nem jutott eszembe idáig? Talán mert önmagát ritkán váltja le bárki. Persze másodlagos az, kinek jut eszébe, a fő, hogy kipattanjon a Jó. S íme: pitt-patt. Vígán pittenek André mellé vagy alá, ahova kell, oda pattanok én, vonzó a megoldás! Engedjen hát egy halk, ám szívemből fakadó hurrát nekem... hurrá, Dévai elvtárs!

DÉVAI

Sokat bohóckodik... nos, Szigeti?

SZIGETI

Mielőtt leváltana egy

nagykéességű, színes embert a fakóbbak kedvéért, akiknek lobogóján a szürke a főszín, gondoljon bele jól! Nem azt sugallná ez a lépés széles körben: elég, ha bármely vezetést szívósan kritizálunk, megbukik ennyitől is?!

DÉVAI

Bukjon, ha lejáratta magát.

SZIGETI

Csak a szakmai gyengék

körében... csakis ott. Ha minőségi téren - tudtommal - nincs munkánk ellen kifogása... Ha eredményeinket becsüli -- a létrehozásuk módja nem annyira fontos...

DÉVAI

Ön túlértékeli

a praktikumot!

SZIGETI

Azt nem lehet eléggé

a mi szakmánkban. Tegyük fel: leváltja Pepit... vagy más színházi direktort. Az ilyet sose hagyja ott maradni a volt társulat kebelében. Az első csalódások az új vezetében visszasodorják hozzá mindazokat, kik leváltásáért verték dühödten az asztalt. Most azt nyüszítik: „Már nem téged utállak, hanem ötöt utálok! Kedves, gyere vissza!” Ha ilyen húzást eszközöl, ünnepet ülnek a szakmai gyengék, ám kiszárvartva kisül, hogy a sorsok nem változnak az elvárt mértékben, miután kettőnk ízlése fedi egymást... az újjongás gyorsan elülne. S itt újra megszaporodna a posta.

DÉVAI

Kissé körmönfont érvelés, de kerek.
Ha így látja, hát jó, nem erőszakolom.
– Viszont maga, Tátos, változtasson a módszerein!
Mit ígér nyakló nélkül? S mért szegi meg, ha ígér?
„Ígér herceg” a csúfneve már...

SZIGETI

Dévai elvtárs!

A foka se várja úgy a mutatónyelvű halat,
mint munkatársaink az ígérlet elnevezésű
csillapítót...

TÁTOS

Amit én kénytelen-kelletlen adok be.

SZIGETI

A jótékony hazugság praktikumát ön is ismeri, nem?

DÉVAI

Ismerni más, mint lépten-nyomon élni vele.
- Bónyi s Ürömhegyi távozása a színháztól s a haláluk
túlságosan egybeesett. Személyes bosszú jellege támadt.

SZIGETI

Az volt. De nem személyes. A történelemé.

DÉVAI

Ne mentesse Tátost! Önnek ott az a dolga:
gátolja meg, ha sokat és nemtelenül szórakozik...

TÁTOS

Lehet, hogy szórakozom, de nem túl jól, elhiheti.

SZIGETI

Úzóttnek s elnyomottnak érezni magunkat,
a kapott megbecsülést nyusztítva kevesellni
– a mindenkorai főnökre hátrítva e fájdalmak okát -
a teátrumban ez a dolgok köznapi állapota.

TÁTOS

Ebben nem érthetek veled egyet, André!
Nem fátum a békalaposságú közérzet a Házban!
Nekilátok s jobb hangulatot teremtek, megigérem.
– Ki és mit sérelmez? Esetekre lebontva, ha tudnám,
könnyebben orvosolnám...

DÉVAI

Adjam ki magának a listát,

kiken álljon bosszút, rögtön, amint hazaért?

TÁTOS

Bosszút? Egy följelentőn? Soha. Sőt: nyomban kap valamit.

DÉVAI

Ha már máségebet nem, újabb ígérletet.

TÁTOS

Bármelyik színházat el tudná vezetni szerintem!
Érti a dörgést!

DÉVAI

Nem érdekes, én tudom-e,
hanem az, hogy maga képes-e váltani, Tátos?

TÁTOS

A váltásokban nagymesteri címet
szereztem a váltóőrök versenyén.
De félre a tréfát. A jogos bírálatot köszönöm.

DÉVAI (*feláll, kikísér*)

A mindig szép férfiakért bomló csúnya-eszes
titkárnő sok bajt kever ott, s nem hihetem, hogy
népi-nemzeti színházban időszerű lenne
egy madame Pompadour. - Helyesen döntött Szigeti?

TÁTOS

Örömmel hallom a szép férfiak körében
emlegetni magam, mert mi ketten is Licivel,
köztudott ügy, de régesrég lezárult.

DÉVAI

És véglegesen? André döntése... nem maguk.

SZIGETI

Ki tudja döntéseiről: jók-e és véglegesek?

DÉVAI

Jelezhetné azért, ha módosulna magában.

2. szín

Ramaty presszó, valódi „ötvenes”

TÁTOS

Az ijedségre egy pofa sört, bele rummal?

SZIGETI

Próba előtt?

TÁTOS

No, igen, de hagyd ma a próbát,
a stílust meg a tartást... hagj ma mindent a fenébe.
Rúgjunk be, mint a majmok. Ó, be szeretnék
a vásárcsarnokban, krumpliszákok alatt
ébredni, úgy, mint hajdanán - be szép volt!

SZIGETI

A fejfájás, a bűz?

TÁTOS

A fenét! Mikor elhagy
az eszmélet, ez az undok kedvrontó, s mi egészen
önmagunk lehetünk...

SZIGETI

De ha én nem akarnám,

az eszmélet, hogy elhagyjon csak egyszer is.
Életünkben a legjobb: tudni magunkról.

TÁTOS (*a Felszolgálónőhöz*)

Én egy matrózt...

SZIGETI

Én meg egy málnaszörpöt.

FELSZOLGÁLÓNŐ

Málnaszörp nincs, csak erdővére van.

SZIGETI

Hogy még az erdő is vérzik... különös, nem?

FELSZOLGÁLÓNŐ

Hozzam, vagy ne hozzam?

SZIGETI

Megpróbálom s iszom vért.

FELSZOLGÁLÓNŐ

Munkahelyen nem ismerkedek...

TÁTOS

Elvtársnő, tüneményes...

az erdővérebe is: féldeci rum! No, kivételesen.

Felszolgálónő el

SZIGETI (*kis csend után*)

Elég kínosan érintett, ahogy
rámcáfoltál a vége felé... a közérzet ügyében...

TÁTOS

Muszáj volt még mielőtt oly tisztára mosol,
mint rózsás punciját egy béralkalmazó szösz.
- Azért, ha Dévai nem cserét javasol,
hanem kultúrházvezetőnek, mondjuk, Inotára helyez,
vígán beülsz a helyemre...

SZIGETI

Félreértettél valamit.

Elvi tanácsot adtam.

TÁTOS

Véresen gyakorlati volt.

S jogos is. Ha leváltak és ott hagynak alattad,
irány: egyből a torkod.

SZIGETI

Én a hatalmat

sose pályáztam...

TÁTOS

Lehet, de fölkinálták,

s gusztust fogsz kapni rá.

SZIGETI

Minden érvem arra irányult,

ne nyerjem el, s maradjon minden a régiben...

TÁTOS

Hogy mi miben marad - nem függ szándékainktól.

Ügyködtél is te azért, miközben egyengedted a szart.

Elhárítottad a hatalmat, igaz, no de úgy,

hogy arra való alkalmasságod fényesen kiderüljön.

Villogtattad a beretva agyad, hadd folyjon a nyáluk utánad.

SZIGETI

Hát nekem jutott az eszembe, engem okolsz?!

TÁTOS

Ugyan ki más? Elég rádtekinteni, máris

magasra hág a bizalmunk! A legsapiensebb

homo a vidéken - erkölcsi tökély! Benne minden adott!

SZIGETI

Amikor magad mellé vettél, kiemeltél -
téged is, hát... nem ilyesfajta becsülés vezetett?

Csend

TÁTOS (az érkező *Felhasználónő*höz)

Be halványan piroslik e sörben a féldeci rum.

FELSZOLGÁLÓNŐ

Ilyen halvány a rumunk. Termeljen pirosabbat. (*Elmegy*)

TÁTOS

A megbecsülésnél tartottunk, a mi kettőnk
kapcsolatában - hogy *igen*, engem is az vezetett.

SZIGETI (*poharát emeli*)

Arra, hogy nem hagyunk magunk közé
éket verni...

TÁTOS

S egy csókot is erre.

Csókok szentháromságát: bal, jobb és in die mitte.

SZIGETI

Inkább egy kézfogás...

TÁTOS

Igaz is. Mit nyálazzuk be egymást?

3. szín

*A színpad, próba folyik Lányi vezetése alatt, Vilmos, Sziveri, Málnai
Makszi s a társulat lézengő tagjai*

MAKSZI (pozitív *hősleg*)

„Én úgy fogom fel az új lakótelepet, mint az imperializmus
testén elhelyezett kemény ököcsapást. Több lakótelep --
az több kemény ütés. Láthatáron a kiütéses győzelem...”

LÁNYI

Forróbban és fent, Makszikám... egész fent!

MAKSZI

Századszor hallom ezt.. mindjárt jubilálunk.

LÁNYI

Újra onnan... a kis malterkeverő lány
tréfájától... mikor elfut balra, a pártirodára.

SZIVERI

Adok végszót. „A pampuska nem egy pompás apa,
hanem egyszerű népi étel, mérnök úr!” (*Elfut*)

MAKSZI

Nem merek belevágni, mert újra aszondod:
„forróbban és fent” - de akkor zálogot adsz!
Egy gázforralót, te Brúnó! (*Röhögés*)

LÁNYI

Szógyelljék magukat!

Ha más instruálja ezt a szolgálai bandát,
félrehajtott fejjel hallgatnak, úgy figyelik,
mint kis sakálók a dzsinnt... ez viszont szabotázs!
Nem csinálom tovább! Süllyedjete el!
S a színház velem együtt! Vége, vége, vége! (*Rohan*)

A társulat utánarohan, körülveszi:

Bruncsi, ne bomolj, gyere vissza! - Alapjában imádunk! - Ne
fürdésél be minket! - Bruncsi, bocsáss meg! - Le vagy
szarva, eredj csak! Úgyis visszajössz!

4. szín

Igazgatói iroda, Tátos, Szigeti és Lici

TÁTOS (*Lici felmondólevelét lobogtatja*)

Papírkönnnyű e papír - de szívnehéz a szívem,
mert rajtad kell gyakorolnom frissen menekült
direktori jogkörömet. Ez több mint paradox. LICÍ
Kitől menekült meg?

SZIGETI (kapatos)

Jaj, ne kezd előlről.

Ami másnak jut eszébe, azért én nem felelek!
Főnök! Bepiáltattál... hadd járok kicsikét. (*Indul*)

LICÍ (*a mozduló Tátoshoz*)

Hagyd körbemenni. Újdonság lesz, ha így látják a
tagok. Kiderül, hogy ő is csak ember. SZIGETI
(*kulisszák mögött, minden lehetséges helyről*)

Egy percre függesszük fel a próbát, feleim!

Vegyétek tudomásul: én nem óhajtok itt
direktor lenni... világos? Se klikk, se párt én
rám ne számítson! Nekem bőven elég
az a helyzet, amit munka és szakmai ismeretek
révén elértem! És most aludni megyek!

Nem kell se klikk, se párt, se csoportosulás... (*Halkul*)

LICÍ

Ha visszatér, kap tőlem egy erős feketét,
még mindig kis konyakkal az alján. Különben imádom.

TÁTOS

Jó szellemem, te jobbik eszem, te! Ki a másod-
titkár pillanatnyilag, Ernő? Mi lenne, ha őt
hoznám előre, te meg visszacurukolnál a helyére?

LICÍ

Ha én hátramegyek, félő, hogy azontúl
ott lesz az Elő.

TÁTOS

Megint igazad van. Válni muszáj hát.

Ne csikorgasd a fogad. Munkatársi tenyérben a
körmöt rosszul viselem... vond ki, mutasd!
Vérzel... be esztétikus így, a négy kis veres ér,
amint leszivárog, s itt délen egyesül... ő,
Quartier Latin...

LICÍ

Hogy jártuk együtt a limbót!

Főnök, ma is át tudok bújni közötted... (*Limbózik*)

TÁTOS

Limbónál s babnál többre megy a játszma!

LICÍ

Most jobb, ha gyorsan elmegyek. Megyek! (*Elmegy*)

TÁTOS (*utánaered*)

A lába egyre görbébb. Mintha egy imaginárius ló
türemkedne alá s kocogna el vele...

Átsütött közötte a nap, fénylő barnán, ahogy ott állt
akkor a stégen... legerősebbek a hajnali vágyak.

Utoljára ők hagynak el. Tiszta szerencse, hogy
délután van...

(*Tárcsáz, majd erősen elváltoztatott hangon*)

Maga az, Beszedics? BESZEDICS

(*másik síkon*)

Pártiroda. Ki beszél?

TÁTOS

Itt is egy pártiroda.

Csak kicsit feljebb a tiédnél...

BESZEDICS

Az agitprop?

Bödör elvtárs! Ugye nem volt még...

TÁTOS

S most sincs szerencséd.

A francba! Úgy beszélsz, mint egy vigéc.

Nem csoda... megfertőzött a hely szelleme! Hallod?!

Népellenes tendenciákat észlelünk ott nálatok... te

meg békén asszisztálsz! BESZEDICS

Elnézést, Bödör elvtárs...

TÁTOS

Művészkedtek, klasszikusoztok!

Mai problémáink sehol, vagy ócska szinten,
kipipálva, letudva... hülyére véve minket!

S mindezt a nép pénzén, hogy el ne feledjük. A

széncsatáról szóló nagybecsű drámát

csúsztatjátok, fektetitek, „itt a piros, ott a piros”-t

játszotok vele, míg csak el nem verlek titeket

padlóba szöveget nem vernek úgy, a francba!

BESZEDICS

El fogjuk játszani... tervbe van! Én majd nem eresztlem!

TÁTOS

És megint egy gyöngécske rendezőre
bízzátok, hogy hadd vágja haza... ti pedig
moshassátok kezetek: „Hiába, nem lehet...
mai magyar és termelési drámát lehetetlen!”

BESZEDICS

Művészeti téren eléggé behatárolt
az illetékességi köröm...

TÁTOS

Te ott bábszerepet

vállaltál, mindent helyeselsz, basszon meg a sátán!

BESZEDICS

Nem, nem... én támadok is majd... kommunista szavamra...

csakhát ők ketten túldumálnak szakmailag. TÁTOS

Akkor pedig találj egy harmadikat,

s fogj össze vele! Teremts egyensúlyt, a francba!

Ha meg nem bírod, bökd ki, de nyomban: „Bödör elvtárs,

váltson le! Beszartam a pártfeladatba!” BESZEDICS

A szándék világos... csinálom, természetesen.

TÁTOS

Szappany nélkül nem fogsz minket sokáig
beretválhatni - mert felvetődik a kérdés:
voltaképpen kinek is dolgozol ott?

Nem árt, ha észbekapsz. Szabadság. És munkasikert.

5. szín

A büfé, szendvicsezés, feketézés. Próbaszünet

SZIGETI

Legalább ne zsíros kenyeret... így kihírod
szerepkörödöt... a spanyol nők szikárok.

SZIVERI

Folyton éhes vagyok, még éjjel is rámtör az éhség.

Küzdök vele - ő az erősebb. A spájzba cibál:

szalonna, friss kenyérrrel! S ismered-e

az úgynevezett kompótrohamot? Leszívod a lét,

s a töppedt ringlót, bármit - utánaeszed.

És dinnye... az szinte bedinnyéz, ahogyan lecsúszik...

párnám alatt lapul még egy falat színcsokoládé,

az már az álommal együtt olvad belém.

- Te azon spekulálsz, hogy kihagysz a darabból.

TÁTOS *(belépett)*

Jaj, dehogyis... már rád osztotta a dajkát...

SZIVERI

Dajkát? Az öreg!

TÁTOS

Viszont terebélyes!

SZIVERI

Tudjátok, kivel szórakoztatok? *(Elhúz onnan)*

BÜFÉSNŐ

Én Susikának

kenek mindig nagyon vékony a sir...

de ő olyankor kiabál, hogy becsapok.

BESZEDICS *(drámaián ront be)*

Pepi, hol vagytok? Jaj, óriási gáz van!

Itt vagy... André? De jó... illetve de rossz!

Gyerünk egy nyugodt sarokba... gázriadó van!

André, gyere, add át a próbát... vezesse Brúnó.

TÁTOS

Szakmai konfliktusba került a társulattal

s bedobta, no... amit mosdás után használ, aki mosdik...

BESZEDICS *(az alkalmasságot ítélt zugban)*

Bödör elvtárs dühöng! Mindent tud, ami itt megy!

SZIGETI

Miért, mi megy itt? S mit dühöng az az ipse?

TÁTOS

Új seprő az agitpropon. Becsvágyó, lendületes.

BESZEDICS

Rettentően lerámolt. Örüljete, hogy nem titeket.

Azt hányja szemünkre, hogy művészkedünk,
s csapkodja az asztalt, hogy a széncsatáról
szóló darabot rangos kivitelben adjuk elő...

TÁTOS

Köztünk legyen szólva, nem egész jogtalanul
kéri számon tőlünk...

SZIGETI

...a fából vaskarikát?

Pozitív-negatív... az ember nem vegyelem.

TÁTOS

Kicsit sok az „e”...

BESZEDICS

Vagy reagáltok azonnal,

s csinálunk egy alapos súlypontát helyezést!

Vagy nem csak én egyedül megyek Inotára, ami persze

gyönyörű pionír földadat - de ti is!

SZIGETI

Az úgynevezett igazságanyagú darabokba

- az igazságanyag hiánya folytán - lehetetlen

életet önteni...

BESZEDICS

Én nem sokat tudok erről,

de ezek helytelen érvek, megmondta Bödör is!

SZIGETI

S ha próbálnék beszélni vele...

TÁTOS

Jó lenne, de nem jó!

Épp most intézkedett, nem fog visszavonulni.

De nem csak ő, más is kezdi már mondogatni:

mindig a klasszikusok után kapkodunk, s a kevésbé

hálás ügyeket, munkástárgy, mai téma,

fortélyosan veszni hagyjuk...

SZIGETI

A Lorca beindult...

ostoba, szolgálai gesztus lenne levenni...

BESZEDICS

Márpedig a „Kincsek a föld hasában”-t

neked kell megcsinálni, még ha át is adod

másnak a Lorcát...

TÁTOS

Csináljam én esetleg?

Nem az én asztalom, s Andrének tán rosszul is esne.

BESZEDICS

És nincs a környéken egy ember kivületek?

Lányi Brúnóban... nem látnátok esélyét...?

TÁTOS *(Szigetihez)*

Te múltkor szót ejtettél róla... érte!

SZIGETI

Ez az én erőmet is végsőkéig igénybe veszi!

Nem sikerülhet neki, még soha semmi nem sikerült.

TÁTOS

Döntsd el azért: most pártfogolod vagy elnyomod őt?

SZIGETI

Összeroppanhat e túlsúlyos feladattól!

TÁTOS

Nem! Ha segítjük...

BESZEDICS

Ez az! Firnyákos a terv!

TÁTOS

De itt jön ő, fabulából a lupus, állj, Bruncsi, megállj!

LÁNYI

Ember nem érdemli, hogy úgy bánjanak vele, mint

velem bálnak ezek... s legjobban az kínoz,

háttha megillet e bánásmód, velem így

kell bántani... így jogos. Én egy ilyen vagyok.

TÁTOS

Depresszióba zuhanni még korai...

LÁNYI

Mire várjak? Nem akar összeállni a munka -

nem áll össze az élet -

TÁTOS

Összerázzuk.

LÁNYI

Mézes madzag? Megint? Többé nem harapok rá.

Lágyabb közegbe vágyom... emberibb környezetbe.

TÁTOS

E legutóbbi munkában azért a figyelmes szemlélő, igaz, André? - tehetségnyomokat is fölfedezhetett... Koritsóner gyenge napot fogott ki...

LÁNYI

Észrevetted?!

BESZEDICS

Én nem vagyok szakértő, de a pallérjelenet meg ahogy beuborkázik a Lakatos-féle brigád, nem tudom jót mondok-e, de nekem speciel...

SZIGETI

Ízlés az van benned, s igényességet is tapasztalunk olykor, a jobb pillanatokban...

TÁTOS

Akit mumusodnak vélsz, hallod? Maga biztat! Nem túl erősen, de azt ki is kell érdemelned. Mindig arról szavalsz, hogy 'többre hivatall...' így vetődött fel mindhármunkban a kérdés: ha értékes anyag kerülne kezvedbe...

LÁNYI

Más lenne a helyzet. -

Marhultok, aztán kiröhögtek?!

BESZEDICS

A Párt sose tréfál.

LÁNYI

Próbáljátok ki tehát. Jobb későn, mint soha. A jelzett támogatást is elfogadom, de csupán a támogatás határáig, vagyis addig, amíg én maradhatok én, a munka a munkám és nem csak névlegesen...

TÁTOS

Mi a személyiséget tiszteljük a legjobban s kivált André, aki téged e munkára beajánlott, s kész azt átadni neked...

LÁNYI

Nekem? - De mit? Csak nem?! Megörülök!

TÁTOS

A széncsatáról szóló, döntően aktuális új magyar drámát kell sikerre vinnie és kivájni a vájár figurából magát a pozitív hőst!

LÁNYI

Mindent értek s köszönök. Bízátok ide! Fantáziám már működik is, be szeretnék a lant idegébe kapni hamar, mint mondja a költő.

TÁTOS

Mit szólsz az életunt Bruncsi lendületéhez?

SZIGETI

Biztatónak látom, habár...

LÁNYI

Mit „habározik” ön?

Szűnjék meg e hangnem. A talán, az esetleg, a hátha! Kicsinylésben lebénul az ember...

TÁTOS

Ne féjl! Violás

meleg alkotóhangulatot lehelünk mi köréd.

LÁNYI

Hát akkor először a példányt...

Szigeti aktatáskából körülményesen adja

...remélem ceruzával

írtál bele mindent...

TÁTOS

Böngéssz csak, mielőtt

kiradíroznád...

SZIGETI

És ne rohanj bele, óvatosan.

LÁNYI

Sose fognám letagadni a sok lényegeset, amit tőled, kettőtől tanultam el én. De tanácsot ezentúl csak módjával igénylek. S ha elhangzik is egy-egy, nem kérek közhelyeket! Mire a széndarabból színdarab lesz - az ing cuppogni fog nyakad körül. (*Elmegy*)

BESZEDICS

Rohanok referálni Bödörnek...

TÁTOS

Ne siesd el!

Majd ha minden sínre kerül... közösen referálunk.

Beszedics boldogan el

SZIGETI

Az elhatározás pillanatában, ha hihetném...

TÁTOS

Hidd csak teljes nyugalommal. Elboldogul ő, amíg mi támogatjuk. Vagy már nem támogatod?

SZIGETI

Észlelhetted: nem igényli!

TÁTOS

Akkor ráoktrojáljuk.

Nem kockáztathatunk. De ha nyugtalanít: közöld vele, semmis a lépés, csak móka volt. Még csodálkozni se fog. - Te, nem is lenne bolondság közelről nézni a Bruncsit, amint csinosan belepusztul ebbe a suppbá. Megyek és visszacsinálok...

SZIGETI (*visszatartja*)

Nem lehet játszani folyton.

TÁTOS

Mit lehet mást?

„Vigyázz, savanyodni ne kezdj!” - mondta a tejnek ipam.

SZIGETI

„Az erjedés törvényei sajnos - felelte a tej - életbe lépnek, amint az első mikroba belémhullt...”

Hosszan nézik egymást

6. szín

Társalgó, Lányi körül, aki él s mozog

LÁNYI

Panel meg a szén is... fontos mind a kettő! De vannak a létben egyéb kikutatnivalók is... férfiak! Eltűnhettek a balfenek! A Lorcában csupa macska lesz... „Brúnó meg a macskák” - így hangzik belső használatra a címünk. Ott fogtok izzani, lányok, spanyol égöv alatt, mindnyájan feketében...

SZIVERI

Az előnyös... isteni lesz!

LÁNYI

Nekem annál több kell szakmailag, mint amit ön a malterosleánykában hozni tudott. S az is, hogy nem szól közbe, ha én ugatok. Tehát: nőstényszagú izzás lesz, feketében s egy bot, amely gyakran koppan... vagy csattan is! Földhöz verődik a lélek... a belsőudvarosan zárt színpadot csak egy órával a játék után lehet elhagyni, majd hogyha lebontják...

GIMPLER

Bejönni sem lehet?

LÁNYI

Miért ne lehetne?

TÁRAY

Mert ez esetben a távozás sem lesz lehetetlen.

LÁNYI

Ez nem a lényeg, amin kötözködnek... a lényeg: a dunszt! A légköri dunszt... meg a szóban, a szívben, a szemben... csupa dunszt! S mi van, ha olyanok lesznek az ajtók, hogy mind befelé nyílik csak, kifelé nem?! Háháhá!

SZIVERI (*és nő*)

Zseniális! - Kérek egy nagy-nagy zsíros kenyeret! -

Mondja tovább, Brúnó! - Rettentő érdekes lesz!

TÁTOS (*és Szigeti távolabbról figyelik a jelenetet*)

Helycserés támadásunk, úgy látszik, működik, nézd!

„Az a szép... az a szép...” - kinek megakad rajtunk a szeme.

BESZEDICS (*odaér*)

Bödör elvtársat hiába kerestem a házban...
fejtágítón vesz részt egy hete Cseljabinszkban...

TÁTOS

Neheztel ránk... biztos csak letagadtatja magát.

SZIGETI

Aki ilyen helycserés támadást kieszel...
hová tágítják még a fejét?

TÁTOS

Ami történt, nem öröm,

de szükségszerű volt...

BESZEDICS

No, mi az? Csak nem veszekedtek?

SZIGETI

Ami egyszer hatalmi szférában megesezt,
kereszteljük szükségszerűnek... szebb elnevezés lesz,
mint az, hogy „otromba hiba”, „ eget verő ostobaság”...

BESZEDICS

Holnap reggel fél nyolckor légy szíves
- egy beszélgetésre - jelenj meg a Pártirodán.

III. felvonás

1. szín

Pártiroda. Beszedics, Kécskei, Szigeti, Sziveri Zsuzska

BESZEDICS

Azt kajdásztad: nincs szükséged a Pártra...

SZIGETI

Ezért idéztél be ilyen kora reggel?

BESZEDICS

Erről beszélni kell... még az olyan
polgári szemléletű, rothadt világnézetű tag,
mint Sziveri... igaz, te is kiborultál?
Mondd a szemébe...

SZIVERI

Be voltál állítva kicsit...

és nyilván ettől... volt egy bizonyos
népellenes tendenciája annak,
ahogy a Pártot összehoztad a klikkel...

SZIGETI

A klikk szó is mutatja, miféle értelemben
használtam a „Párt” szót... pártoskodásra utalva!
Elriaszta magamtól a kéréstlen korteseket...

SZIVERI

Jaj, hála isten... vagyis szerencsére félreértés!
Jelzem már mialatt rögzítettem az inkriminált szöveget
én ezt már közbe reméltem... és nem is ártó
szándékkal jegyeztem fel a dolgot,
csak mindenesetre, hogy bajom ne legyen
amiért a népellenes fecsegésre ügyet se vetek...

BESZEDICS

Mi a frászért fontoskodtál, ha a nyílt
vállaláskor összetetted burzsuj magadat?

SZIVERI

No, annyira nem fehér a bárány! Vagyis éppen
fehérség sejlik ott... más értelemben.
(Hirtelen kiborulással)
Ok nélkül kezdtem nálad a pixisből kiesni,
kijár neked ennyi, így most legalább
valamit visszakapsz... vagyis... szóval... mehetek?

SZIGETI

Új pixis... újabb hangütés. Eredj csak.
Ha ugyan rendelkezhetem itt.

BESZEDICS

Mire vársz?

Köszönetre vagy tapsra netán?

SZIVERI *(nyomorultan)*

Megértésre legalábbis. *(Elmegy)*

KÉCSKEI

Én a viszonyulást vetem fel probléma gyanánt.
Alkatrész vagy a számára, tömegcikk!
Úgy viszonylik hozzád, mint egy fogaskerékhez!
Próbálj csak egy pohárka italra leülni vele,
átbeszélni akármit, ami nem szakmai, emberi szféra...

SZIGETI

A matrózfröccs körébe vont emberi szférák
rendszeresen a pályaudvari restibe visznek,
ahol hajnaltájt, te vagy más, igen emberien,
hosszas érzélgést követően, belehány a zsebembe.

KÉCSKEI

Soha én! Mindenhová már, de zsebbe soha!
Igaz fájdalmakat kezelsz fölényesen!

SZIGETI

Tán mert nem tudok segíteni rajtuk.

KÉCSKEI

A szakmai megbecsülés magasából letojod
a pálya háttérbe szorult proletárjait - ez van!

SZIGETI

A kor nem tiltja, sőt, üdvösnek ítéli az öntudatot.
Egyébként sosem én tüntetem ki saját magamat.

KÉCSKEI

Ne kerüld meg a kérdést! Mi a kérdés? Az a kérdés:
mért érezzük mi többen úgy, hogy le se szarsz...?!

SZIGETI

Csak ti érzitek ezt néhányan, akiktől
megtagadott egy s mást a sors, de nem én.

KÉCSKEI

Hogy jobb helyzetbe kerüljön az ember, ahol
már hull a Jó az ölébe... ugyan ki a gátja?

SZIGETI

A génjeid.

KÉCSKEI

Az én igényeim?

BESZEDICS

Magas lóról beszélsz! Miért kell vele így?
Amit mond, alapjában igaz. Amiért
nem fényesen fogalmaz? Hát nem vág úgy az agya...

KÉCSKEI

De vág! Hogy véded az embert? Ferenc, belevédel a sírba!

BESZEDICS

Szabad így lekezelni akárki fiát, amiért
spirituszból... hát... nem jutott neki annyi?

KÉCSKEI

Jutott elég! Ne védj a pusztulásba, Franci!

BESZEDICS

Kétnyelvűség az egész vonalon... mi csináljak veletek?

SZIGETI

Az érzékenységeket én, hát mit tagadjam,
nem mindig kellően méltányolom...
ebből kifolyólag az én környékemen
nem jellemző a ciróka-maróka.

Több az ostorcsapás, abban a hitben,
hogy mindenki megérti: életünkben a munka
a legfőbb jó, tehát minden figyelmet
összpontosítsunk rá! S ami ebből kifolyólag
marad el, mindazt megértjük s megbocsássuk.

BESZEDICS *(barátságosan kíséri ki André)*

Továbbra is fennáll a szemléletkülönbség
több téren miközöttünk - de azt elvi vitákkal
fogjuk majd áthidalni, mind esztétikai,
mind egyéb síkokon. Ez békés háború lesz.
És most valahára elkészül a pozitív hős, igaz-e?
Nagyon pofásodik, láttam a próbán.

Ott a rakott csille tövében a vájár, ugye, még
csókot is ad a csilléslánynak, olyan emberien!
Homlok fele indítja, de nem puszi lesz, lecsúszik...
ettől még pozitívabb... példátlanul példaadó. *(Kérinek)*

Kécskei marad. Nagyon erős. Ha szenved mindig elhajlít valamit

2. szín

Büfé. A társulat kritikákat böngész a lehetséges kevésszámú lapból

GIMPLER (olvas)

„...hiába a nagyfokú szakmai ismeretek, az eredmény ezúttal elmaradt a várakozástól. Az ügyszeretet nem pótolhatta a forráságot, amellyel a széncsata zajlik... a bányászvilág megformálásában mintha némi tartózkodás érződne...” Meg ilyenek.

LŐRINC *(Karádi)*

Ki mert volna az elmúlt években leírni ilyesmit?

SZIVERI

Ma nékem, holnap néked, ha egyszer demokrácia van. Privátim azonban a torkomat könnyek mosogatják.

- Kérek is egy olyan darab fejhúst, kevéske kenyérral.

TÁRAY

Bruncsi darabját bezzeg melegen fogadta a sajtó...

SZIVERI

No, „bezegezz” neki... rajta, éppen itt jön.

LÁNYI

Gőzölni voltam a gőzben, szép jó napokat. Tág szemmel, kedvesen, ki köszön vissza nekem? André úgy húzott el mellettem, mintha atyám üvegfüvő lett volna, pedig hát sose volt az, különben munkáskáder lennék, s hol tartanék már! - Ha kezdünk nem köszönni, jó, én benne vagyok. Bár szívesen elkerülném a vizsályt, hisz köszönhetek neki egy s mást, s voltaképpen szeretem...

SZIVERI

Miféle madár az a „voltaképpen szeretés”?

LÁNYI

Nem akármilyen ringyó maga, Zsuzska, de nálam most végre, egyszer, igazán jó... puszi önnek.

- Pirítva kérem a zsemlét, maga rabló.

BÜFÉSNŐ

Prúnó úr mintik ficcel, jaj, te étés...

LÁNYI

Tudom, hogy drukolt értem, Lujzi néni, ahogy kevesen. S tény: örült sikerünk van! Mennybe mennek az aktoraim, de nem panaszkodhatom én sem...

LŐRINC *(hirtelen kiviszi a körből Lányit)*

Bruncsi, gyere gyorsan!

LÁNYI

Tűz van talán? Vagy mi? Ne markoljon! Mit akar?

LŐRINC

Mondani egyet, amiből kettő lesz, eskü alatt.

LÁNYI

Van önben némi báj, de ne higgye azért, hogy elfelejtettem az ellenem kibocsátott szíporkáit... inkább csak napirendre tértem fölöttük...

LŐRINC

Mit süt, maga kis szűcs?

LÁNYI

Érdeklí, mi? Nos: nem akármilyen pecsenyét!

LŐRINC

Látom, ahogy vizsgálgat napok óta, becserkész. Abbahagyhatja nyugodtan: rámtalált.

LÁNYI

Magának a mestere más.

LŐRINC

Mestereinket

kezdetben nem mi magunk választjuk... de talán a toly-ta-tásban...

LÁNYI

Mit csípdes? Ne izéljen!

Én már kiszemeltem azt, aki...

LŐRINC

Itt az idő, hogy elejtsel!

LÁNYI

Málnai Makszi helyére mered képzelni magad?

LŐRINC

Merem hát, mivel maga is kacérkodik ezzel a gondolattal. Nos, húzza félre füléről a fírhangot s figyeljen: a régi, fontos kollegák méltatlan helyzetekben szokták meg a képét... dadogva, hímölve-hámolva, kipirulva... mindig felülről fognak kezelni, Brúnó. Ha viszont én állok a játék tengelyében, mindig lesz, aki kellemesen félrehajtva fejét szavad lesi s finoman rezonál, ha kevésbé szerencsés utasítás fakadna belőled...

LÁNYI

Miből tudjam, hogy ön alkalmas főszereplő?

LŐRINC

Az ösztönödből, Bruncsi, ha van. De lennie kell.

- Benned nagy hangzavar van. Emberben ennyi rossz hang még nem kavargott, amennyi te benned...

LÁNYI

Ezt kikérem!

LŐRINC

Csitt! E tanácsot ingyen s bérmentve kapod: ami benned harsog, a vastagját ne kövesd. A cincogó hangra fülelj csak, ez a titka annak, hogy csakugyan magasba kapaszkodj, s én rózsás tenyeredben. Fülcimpát ide, csók.

LÁNYI

Ne incselkedjen. Mi maga?

LŐRINC

No, most csak a vékony

hangra figyelj: „Lőrinc a főszereplőd, együtt katapultáltok!” Hallottad? Szót fogadj. *(Ott hagyja)*

LÁNYI

Semmit sem ígérek! - Volna örület legalább.

A nem örült örültekkel van mindig a zűr.

Ám ha az ember egy Málnait ejtne, az már erő és kezdeményezés jele volna...

kimutatná, hogy velem packázni nem tanácsos.

- Megpróbálok, hisz illet még úgyse csináltam.

MÁLNAI *(Makszi jó)*

Brúnó! Brunuskám! Édes Brunolinóm!

Sikered, mint Salamon töke, fénylik... induló

darabodnak kedvezőbb előjelet...

Kezdünk dolgozni hétfőn?

LÁNYI

E hétfőn még talán nem.

Bár nem kizárt. Kotyogásban még az anyag.

MAKSZI

Azt mondtad: van nekem abban egy nagy feladat!

LÁNYI

Mindig van nagy feladat. Az élet is az.

Percről percre megoldani hogyan sikerül

- - ez a dolgok bökkenője, a hátha...

MAKSZI

Mit hadoválsz?

Ejtettél! Ebbe a két húséges szembe mondd!

LÁNYI

Csak annyit mondtam: nem biztos, hogy beketyeg.

MAKSZI

Értem. De nem kívánok kilökní magammal,

teret engedve...

LÁNYI

Sok az „e”.

MAKSZI

...haragomnak!

Azért se gyűlöllek, te rohad! Vedd tudomásul,

te lepratelep, hogy szívemben irántad

örök rügyezés van! A mocskos anyád, az a hintás.

Az se baj, ha ezúttal nem... te poloska.

Akkor tehát legközelebb, ugye, édes? *(Meggyűrdve elmegy)*

LÁNYI

Akit szíven szúrsz ebben a brancsban,
lám, nem feltétlenül ellenség. Sőt bizonyos
szempontból még csak kötődik, mohón, szorosan.
Most ezt fürkészi majd a főszer, s a virágtól
- szirmát tépdesve - kérdi: „Vesz vagy nem vesz a Brúnó?”
– A másikat veszem most. S majd cserélgetem őket.
Ha volna hangom... én egy olyat, de olyat énekelnék...

3. szín

Szigetiék szobája, páros ágy

MELAMINA

Hány óra? Fél három. Rosszul vagy? Falféher vagy?

SZIGETI

Kikészít a bor meg a rum, meg a füst...
de a társaság rossz néven veszi tőlem,
ha folyton üdítőket kérek s álkörmösöket...

MELAMINA

Most mindig ez lesz? Hajnalban fogsz hazajárni?

Nem meddő az egész? Ugysem tudsz hasonlítani.

SZIGETI

Azt akarnék? Aligha. Próbálok megérteni őket.
Közéjük tartozom! S mégis, mintha a légkör
megriktulna, kihülne körülöttem... pedig melegen
gondolok rájuk, akik „napjaim osztályosai”...
és én most tanulom, hogy újra halljam őket,
a Korral szembeszegülve, amely arra szorít,
hogy bár „magasan” vagy s úgynevezett „sikeres” vagy,
mégis folytonosan saját helyzetedre figyelj.
Mert ahol művi a mélység, ott a magasság
ugyancsak csinálmány... tehát minden törékeny.

MELAMINA

Voltaképp mi olyan rossz történhetne veled?

Ki ne fejtse. Megint csak rólad lenne szó.

Kettőnk közül, persze, te vagy érdekesebb,
de azért - ha csak kevés is - van itt
a szobában s életemben is - még valaki.

SZIGETI

Én mindig kész vagyok figyelni rád.
Ha néha elkalandozom, jó, van eset rá,
böjk oldalba, mint az imént. Megmentenél
attól, hogy veled szemben is hibázzam...
mint mostanában... több síkon s nemegyszer...

MELAMINA

Kisszerű harcaitok - és pláne részletesen -

nem tudnak érdekelni. S főleg nem ilyenkor.

– Hogy köznapi gondjaid lennének - nem hiszem el.

SZIGETI

Ki mondta, hogy köznapiak?

MELAMINA

Rádférne talán

néhány köznapi gond - hogy megtudd, milyenek.

SZIGETI

Rólam egy szót se többet. Hallgatlak, figyelek.

MELAMINA

Ha most azt mondanám: szeretnék visszatérni...

mit szólnál?

SZIGETI

Hova vissza?

MELAMINA

Természetesen

a színpadra, ahonnan eltanácsoltak, többen, igen.

– Nem jó nekem itt hajnali háromkor magamban feküdni
s csatározásaid végét félálomba' kivárni.

Közöttetek ülni viszont éppen azóta utálok,
amióta tudom: felérek azokkal, akik letaposták
az önbizalmamat s átcsorították a zsúfolt
kultúrmalacólba, ahol bűz és női visítás van
s örök és indokolt a kisebbség.

– Higgye el, én tudnám, amit Sziveri Zsuzska...

SZIGETI

Nem a hit vagy a nemhit... ő szakmailag

- egyébként - kiváló... nem olyan könnyű beérni.

– Azt hittem teljesen kialudt benned a vágy.

MELAMINA Úgy alszanak és lobbannak fel a
vágyak,

ki nem számíthatóan. Magamnak is meglepetés.

SZIGETI

Nem egyszerű ügy, újrakezdeni, hogyha föladtuk.

MELAMINA

De úgy látszik, nem adtam föl soha, csak

hittem, hogy föladom... kérlek, soha még

nem kértem semmit így: segíts, hogy újra kezdjem!

SZIGETI

Éppen most?

MELAMINA

Ha egyszer most halok bele rögtön.

– Brúnó szívesen lát friss arcokat is.

Az ő új darabjába... ilyen franciás arc, mint az enyém...

SZIGETI

Kérjem meg éppen őt?

MELAMINA

A rossz viszonyon

nem feszíteni kell, lazítani rajta, Andrém.

A túlsó félben a görcsöt semmi sem oldja fel úgy,

mintha torzsalkodás helyett, nagy hirtelen

kér tőle egyet az ember...

SZIGETI

Nem ismered őt. Diadalnak

könyveli el, kikürtöli, s végül megtagadja a kérést.

MELAMINA

Elrajzoltad magadban őt, nem olyan, jobb!

Csakhogy akkor sok mindenre nincs magyarázat.

De nem bánom, találj ki mást, akármit!

SZIGETI

Aludjunk rá egyet, s reggel majd megbeszéljük.

MELAMINA

Késő lehet akkor.

SZIGETI

E percben nincs hozzá erőm.

MELAMINA

Meríts valahonnan! Mondd nyíltan a kételyeid.

Vagy mondd azt, hogy nincsenek is, ez a legjobb.

SZIGETI (*minden erejét összeszedve*)

Ha tudnám, hogy a múlté megszólalásaidban

az az enyhe hamisság, ahogyan intonáltál...

s az a szép, eleven mosolyod, amely mindig a szád

szélére fagyott... ha tudnám, hogy az áttör valaha...

azt mondanám: próbáljuk meg, gyereünk!

– Habár az ilyesféle próba veszélyes.

MELAMINA

Magad félted vagy engem?

SZIGETI

Mindkettőnket, szívem.

MELAMINA

Az intonációval... azt hittem, kezdeti baj volt...

SZIGETI

Szervi volt, lényegi! Megoldódni még sose láttam.

Egy állandó, csaknem neurotikus tudatosság

volt az oka, s e gátlást leküzdeni, sok erőt fölemészt... a

megformálásra már szinte semmi se jut...

MELAMINA

És nem lehet az, hogy téved? Vagy ön sose téved?

SZIGETI

Az életben sokat is. A szakmában alig.

– Nem hiszem, hogy jobb lenne neked, ha hazudnék.

MELAMINA

A csálhatatlanság hite, látná, milyen

gyűlöletes,

ha a képére kiül. Menjen el, vagy addig üvöltök,

amíg az utca összefut - nem bírom nézni magát!

SZIGETI

Jó, elmegyek. Majd visszajövök, ha elalszik.

Kora reggel tárgyalok, így legalább

át tudom gondolni újra az érveimet.

Kevés nagyobb kincsünk van, mint az a készség,

hogy nem csupán gondolni tudunk, de át meg át is.

Közhelyekkel példázom, tudom, de bocsásd meg.

Mi most egy közhelyszerű helyzet foglyaiként...
megyek már, ne kiáltás...

Melamina üvölt

Kicsit fals volt a kiáltás. (E)

4. szín

Igazgatói iroda, Tátos, Lányi

LÁNYI

Egy megroggyant tekintélyt támogat ellenem, de miért?
En húzom a színház szekerét, zajos sikerek fűződnek
dolgaimhoz... de a mindenféle jutalmat mások zsebelik
be...

TÁTOS

Brúnó, tán el se hiszed,
mekkora boldogság sikeres kibontakozásod.
Ha kishitű voltam irányodban, hát most önkritikát
gyakorlok: minden téren egy csúcspali vagy.
Nem pipáltam ilyet még, noha már minden lehető
pipáltam életemben...

LÁNYI

Mit zagyvál össze maga?
Pipálás? Csúcspali? Mondja, miféle színvonal ez?

TÁTOS

Az enyém. Kicsit sekélyes. Ale jó ebben a tárgyban.
A „vakpaliról” társította a képzetem ezt a
„csúcspaliságot”, innen, így jöhetett csak... Rákóczi-
indulónk ferdített szövegéből, amit Henry... LÁNYI
Értelmesen dumáljon, szédülök.

TÁTOS

Henry! A Berlioz! Rattara-rattara-rattara-ramm -
övé a zene, s a diákosan torzított szövegen
külön bejáratú torzítást engedtem meg magamnak!
Annyira nem szeretném, ha csúcspali lévén, mégis
vakpali lennél. A helyzeted kiváló.
Zakódat úgy töltöd be - mosolyognia kell, aki meglát!
„Mert a harmónia - mondatta Lionardo
de Vinci, a fincsi - a szemléltében elárad
és hangot ád. Megcsendül!” Komolyan: kezdés zene lenni!
Mármost, ha még magasabbra kaptatsz, meglehet, rámegy
az összhang... abba esetleg belefalsulsz, s vége a dalnak.
Zenétlenül végzed, te Brúnó. Keltészta fehéren látlak
domborodni, barátom, egy lapos és erősen horpadt tepsiben.
Nyerő vagy, állj fel az asztaltól, vagy ne is állj fel,
ereszd át a nyerekek jóleső örömet magadon,
tedd ki a vízre kétoldalt eveződ, a csónak hadd
lebegjen! Szép s magaskorú öregember, nagy
ritkaság, válhatna belőled...

LÁNYI

Nem ijeszt el!
Állandósuló sikerem s a színházbeliek
hozzám húzó hangulata irritálja magát!
Mióta érdeklí a sorsom?

TÁTOS

No, nem szeretetből.
Ha szerettem valakit, mind g megbántam utóbb.
Sorsod nem érdekel. Nekem, tudod te, mi vagy?
Amit megmerevít a meleg víz.

LÁNYI

És a „csúcspaliság”?

TÁTOS

Csúcspali, fütykös - egy botnak a két
vége. Ha apró ellentmondásokba keversz is: amit
megmondtam, az áll. Ritkán látja az ember a
megoldhatatlan életek tömkelegében
ennyire tisztán a megoldást. Ha volna eszed...

LÁNYI

Tartsa kordában azt, aki öszvér! Nem szerelek le.

Hülyét látnék a tükörben, ha igényeimet
- ilyen közéleti visszhangok közepette -
zsugorítani hagynám...

TÁTOS

Amint óhajtja, uram.

LÁNYI

Ha nem most, hát mikor? Elég sokáig
nyomtak el engem. Egyébként sejtí, remélem:
direktori széke inog. Barátunk ugyanis
kocsmázik, éjszakázik, éppen ő, aki mindig
távol tartotta magát az efféle elemtől.
Most megmerül benne. Csak úgy? Mese habbal.
Ez most már tudatos szervezkedés.
Nincs messze a napja, megjelenik odafönt
Dévainál: „Meggondoltam - elfogadom.”

TÁTOS

Honnan a frászból tudod ezt?

LÁNYI

Meglepi, nem?

Magának az érdeke az volt, hogy e kínos
emlék titok maradjon. De másnak az érdeke más volt...
Avagy szentnek hiszi őt, akivel csak
történnek a dolgok?

TÁTOS

Bökd ki: mi a célod?

LÁNYI

Még tart az őt melengető őszi verőfény.
Csak lassan hagyják hanyatlani, hisz ő a legenda.
Hallom, Kínába is ő megy, mindenhová ő utazik...
még az ő nevével kezdődnek a listák,
kitüntetés s egyéb kapások alkalmával, igen.
Inkasszál és mosolyog. Férges mosoly ez már...
Az Intézmény érdeke úgy kívánná...

TÁTOS

Csitt! Ki ne mond!
Ha vénebb volnék, azt kellene hinnem,
hogy én csináltalak...

LÁNYI

Ne sértegesse anyámat!

TÁTOS

Remélem, hallottál mindent, Fini, trapp ide hozzám!
FINI (*ugyanaz a színésznő. mint Lici*)
Rendkívül színes reagálások hosszú sorára
számíthatunk minden síkon. Lányi Brúnó, gratulálók!

LÁNYI

Kitaláltatok a szándékom, hogy a Házban ezentúl
kettő darab főrendező legyen?!

FINI

Úgy örülök... és szívem teljes melegével...

LÁNYI

Egy jegesmedve összefagy attól a hőtől.
Mit édeleg itt? Átnézett rajtam, nem, átgyalogolt!
Sokáig olyan levegő voltam önnek...

FINI

A fölterjesztésed is kész. Megszövegeztem.

TÁTOS (a belépő *Beszedicshez*)

Tapsra jössz, Ferikém, firkantsd alá e papírt...
Beszedics tanulmányozza a fölterjesztést

FINI (*limbózik Lányi körül*)

Kerülgetni foglak ezentúl... túrara megyek
köréd... oly imádandóan tornyosulsz!

BESZEDICS

Mi értelme van ennek? S ráadásul épp most,
a távollétében...

TÁTOS

Te mondtad ki, nem én.

BESZEDICS

Micsodát?

TÁTOS

Hogy a távollétében, igen, épp most!
Így nincs vita, tiltakozás... nincs húzd meg, ereszd meg!

Színházunkban egy főrend a klasszikusokra...
s egy másik főrend a modernra... Bruncsi, tudsz ángolul?
LÁNYI

Don't be worry miatta... I know the english first class.

TÁTOS *(Beszedicshez)*

Hallottad ezt? Most a mindenféle nyitások
évadján... felfogod, mi a nyelvtudás? Ide írd!

BESZEDICS *(több példányt ír alá)*

Az utolsó ügyirat, amit én... ugyanis folyamatban
az áthelyezésem. A színházi közelharc
kikészítette a gyomrom. De nem csak ezért.
Nem vagyok szakmabeli. Nem sérelmeimen
keresztül nézek mindent, pojjácás önszeretettel.
Az embereket szerettem...

TÁTOS

Sok az „e” - de nagyon szép.

BESZEDICS

... S tükörbe nézve már-már azt látom, rémülettel,
hogymagam képébe is vicсорítok.
Ti szakmai göggel lenézitek a civilt...
lehet, jogosan, ha bármi lenézésre jogunk van.
Hadd közlöm: bennem is olyan fokra jutott
ez az érzés, hogy változtatni muszáj
az életemen - mielőtt ő változtatna rajtam...
s az írmagját is kipuszítaná
belőlem annak a lénynek... aki hisz... hisz az ember...
Köztetek nem lehet tisztességesen élni.

5. szín

Társalgó. Szigeti Kínából egyenest ide jött. Körülveszik

SZIGETI *(a normálisnál lázasabban, érzékenyebben) ...*

így frissiben valahogy mindent primitívnek érzek
Kína után... mára reptértől idáig. Ahogyan mi
egymással közlekedünk... Ők tudósai annak, hogy
a másik lény körét
– ezt a láthatatlan burkot körülöttünk -
kímélik... amiről mi tudomást se veszünk...
belelépünk, feltépjük - sérülünk és sebesítünk. -
Mellbeverő közöttük, ahogyan múlt s a jelen
egybeesődik... mintha kihullnál az időből... s a
visszatérés megrázkódtatása alig viselhető el...
oly kemény... *(Elakad)*

GIMPLER

Nem vagy jól?

SZIGETI

Dehogynem. Csak vackol a gyomrom.

Ott kellett volna hagynom valamit, de nem akartam
megbántani őket... tehát: a múlt s a jelen szinte
misztikus kapcsolata ... a „korszerűség” fogalma a
nálunk oly divatos hevülettel náluk fel se merül - nem
lévén divatok. Nincs sürgetés, rohanás sem.
Hallatlanul finom iróniával látják s kezelik nyavalyáink.
És bámulatos lévén a szemük...

LŐRINC

Tudjuk: ilyen... *(Mutatja)*

SZIGETI

átlátnak rajtad, érzed, akár egy kocsonyán.
Ezt nem kellett volna mondanom, ugyanis kocsonyás
volt, ami megbetegített, az uborka. Tengeri, persze.
– Az az érzés kísértett minden kapcsolatomban:
ismernek valahonnan s „rámszabták” partneremet?
- Szakmailag pedig az volt számonra az újság,
hogy abban, amit láttam, nemcsak hogy semmi újság
nem volt, de az erre való törekvésnek nyoma sem.
– Ebből tán kiderül, hogy Kínában az új
nem föltétlen pozitív töltésű fogalom, s
nekünk is el kéne gondolkodni talán:

nem juttatjuk-e túlságos hatalomhoz e jelzőt?
Nem bújkál-e az „új” szó pusztá használatában
egy, a gondolkodást bénító mechanizmus?!

FINI *(jön Szigetiért)*

Huhu... az Elveszett Fiú... mutasd magad!

SZIGETI

A levlapjaimat...

FINI

Vettük és kitűztük,

mint a kudarcot vallott hercegi kérők
koponyáját szokták a város- vagy milyen kapura...

SZIGETI *(mialatt mennek az irodára)*

Mi történt közben érdekes itthon?

FINI

Pepi vár.

Elűjságot majd mindent. De milyen nem jó a színed!

SZIGETI

Gondoltad: napozni megyek?

FINI

Aggódni csak szabad érted.

SZIGETI

Aggódni igen, de sápirozni fölösleges, undok...
az üres jajszavak bélése mindig kitüremlik: a
titkos elégedettség... bár a „kudarc” szót
mesterien keverted az üdvözlésbe...

FINI

Azért, hogy

lásd: készültem a kínai stílus finomságaiból!

SZIGETI

Nincs üldözési mániám. Ez a kórság
másokban is feldühösít. De azért a világban
megesett már, hogy valóban üldöztek egy embert. *(Kérnek)*

LŐRINC *(a hátramaradottakhoz)*

Vajon mit szól majd a dologhoz?

KÉCSKEI

Nem fogja lenyelni.

SZIVERI

Ettől már ki kell neki rúgni a csárda falát. S
hogy az majd merre, kire dől...

DRAPP

... másféle falomlás,

egy szélesebb körű sem ártana már!

És készül is... ki lesz bizony rúgva a csárda fala!

Mondjátok, hogy a Drapp mondta... és ha akartok

föl is jelenthettek... akkor is elégünk volt! Látom,

megkínlódom: minden lélegzetem,

hazugságcsomókba kergeti bennem a vért... S ha

rám akar dőlni, hát dőljön rám az a fal! Én már nem

látok itt olyan embert,

aki szeretné még az életét... de olyat sem,

aki tudná, hogy mi az egyáltalán!

6. szín

Igazgatói iroda, de figyelő aktorok is egyéb síkokon

TÁTOS

kisült miért nem lettünk világbajnokok fociban!

A vizsgálatból az derült ki, hogy

a fél csapat s a beállós energiáit Váci Maca

merítette le végzetesen... s más szexuális

pletykáim is lennének, ha figyelnet SZIGETI

Ez két éves sztori... hogy jön ide?

MÁLNAI MAKSZI *(bekukkant)*

Zavarok?

Szia, kínai bonc... csakhogy hazaértél... kíváncsi vagyok,
s mások is velem együtt... hogy reagálsz a dologra?

TÁTOS

Egy keveset hallgattam róla már, ugyanis ő nincs egészen rendben. Beuborkázott Keleten. Kínában vén az ugorka, és huncut a lány. Tányérjára pont egy matuzsálemkorú perdült – nem lány, de ugorka! Mert az ottan egy állat. – Csakugyan olyan ízű, mintha több nemzedéket kiszolgált tornacipőt főztek volna levében?

MAKSZI

... s még hosszan fog így süketelni, nem is csoda, hisz nincs magyarázata annak... mondjam meg neki én?

TÁTOS

Tedd, amiért bepofátlankodtál ide, mondd csak.

MAKSZI

Gondolj egy balkezes hülyeségre, amely ráadásul fölösleges is. Nem lévén józan ember a környéken, akivel el lehetne hitetni, hogy melléd még egy második főrendező szükséges volt kinevezni...

TÁTOS (*kis csend után*)

No, most már jobb neked?

MAKSZI

Kinek jó a minőség kínhalála? Őket egy szintre hozni nem vezethet egyensúlyhoz, csak egy roppant lebillenéshez. Tébohyhoz hasonló bohózat, rosszabb ízű, mint a tengeri herkentyű vagy az antik tornacipő. (*Elmegy*)

SZIVERI (*a várakozók között*)

Mostanra tudnia kell! Kezdek üvölni, érzem!

Körbefutok mindjárt, megsemmisítek ezt-azt!

SZIGETI (*hosszú-hosszú hallgatás után*)

Az uborka egyetlen védekezése egy mechanizmus: végbelét kifordítja s a nyákos felülettel...

TÁTOS

No, nézd csak, André... kellett ide még valaki... törékeny állapotod...

SZIGETI

Csak nem szagoltad előre, hogy megbetegszem ott?

TÁTOS

... no és persze az is, hogy az idő tájt, mikor elutaztál, meg már azelőtt sem, volt úgy s olyan sikered. Az ifjabb nemzedéknek viszont néhány ponton engedni muszáj... ponton az engedmény és ponton a híd.

SZIGETI

A fáradt tréfa világos. A dolog maga - nem.

TÁTOS

Hagyjalak rájönni idővel? Vagy megmagyarázzam, mért jobb neked így?

SZIGETI

Ne erőlködj. Én úgyse tudok víg képeket vágni s a kor szabálya szerint örvideni annak, ami megközelítően sem öröm... Nem... nem tudok... és eszemben sincs helyeselni, amit helyeselnem képtelenség. És a kivégző-osztagnak a sortüzet nem köszönöm meg.

TÁTOS

Mintha a rád irányuló sortűz, ha globális érdekeket szolgál, nem válhatna javadra! S nem szépen szólsz a korról, az se jó.

SZIGETI

Kérdeztél volna meg legalább!

TÁTOS

De miért, amikor te egy életre szólóan főrendező vagy itt?! Arról van szó csupán, hogy műintézetünk békéltlenebb szárnya, másik ember köré óhajt csoportosulni, miután őcsuda érti miért - reménységükké vált s megkedvelték odafönt is. A Bödör Arhangelszkból hazatérve behívatta s megimádtá!

SZIGETI

A gömbec a végén, emlékezz a szavamra, téged is elnyell!

TÁTOS

Gömbec? Megszakadok. Nézd: ha övele ebben az új minőségben beérik, döfi, mert jó darabig békén dolgozhatunk. Ha pedig túl sok levegőt pumpálnak a hólyagba, kipukkad. Mindkét esély ragyogó.

SZIGETI

S olyasfajta megoldás, amiben nyoma lenne legalább egy csöpp becsületnek?

TÁTOS

Nuku! Érted?

Suttyó kisiúként hittem utoljára ilyesmit. Személyeskedsz! És nem vagy az egésznek a része! Még hogy becsület... mit sértegetsz? Veszekedni akarsz?

SZIGETI

Dolgozni inkább. Egy ősi kínai játék tervét hozom onnan. Csodaszép...

TÁTOS

Ma a dolgok

nem az ősi felé - előre rohannak. Tudod, itt most mindenki szorong, s nem is alaptalanul, hogy lemaradt a világtól... s úgy érzi: bohozivalója oly rengeteg! „Korszerűség” jeligére nyílnak s csukódnak a dolgok. - Volna itt egy eszázadi németünk... Brecht. Ő a modern, aki nem modern, csak itt és most, nekünk. Miután palettánkról sok mással együtt lemaradt... sikerre tudnád vinni őt, s az rendbehozna. Kívánom tiszta szíveimből, ha nem is annyira tiszta. -- Azt hiszed Brúnó ragyogása egy mámor énnekem, hogy örökbe fogadtam? - Kibabráltam veled, jó, de nem határtalanul. Ez, bárhogyan is, csupán egy limitált kilőkés. Így fogd fel, semmi többnek... nem szeretném. Végül is te vagy nekem az...

SZIGETI

E „végül is”-sel van a baj.

TÁTOS (*irtózatosan elemében, pattog Szigeti körül*)

Szemszög kérdése csupán, mi a baj, mi nem az. Innen nézem: jaj, be óriási, sötét! Onnan: nem is akkora már, s ni - a széle világos! Alámkerül, ha felugrom. Akkor nő csak fölém, ha én alája dőlök... de ha majd meszet ettem!

Szigeti szótlan, nagy önfegyelemmel' veszi a példányt, indul

Ne ilyen hallgatagon! Inkább szidd az anyámat, Leopoldné! - Vagy mondd csak: a Dévainál történeteket ki dumálta ki, tán vakapám? - Persze az is lehet: csupán kitudódtak, mint minden egyéb nálunk... meglásd: pukkadásig fogunk röhögni mi még, ha kidurran a gömbec... (*Elmarad Szigeti mellől*) André! Nem „végül is”... alapvetően! Még ha nem is hiszed... akkor is úgy van! Ha egy elbarnult idom, egy csökevény fájni tud itt a mellkas bal felében, akkor, süss ide, André: fáj a szívem!

7. szín

A társalgó. *Kínai jelmezű statiszták, előadás utolsó mozzanatai*

ÜGYELŐ (*hangja*)

Taps, kérem a szereplőket... tapshoz. Tapshoz.

TÁRAY

Nem a közreműködőket, sokkal inkább a publikumot kéne hívni a tapshoz... Mindjárt beáll a csönd, s abban a csöndben szólni kell majd valamit... nem eltűnni a legjobbat?

GIMPLER

Ez rút cserbenhagyás... de sokkal üdvösebb,
mint itt tipródni a környéken, s a képünk
leolvasásra felkínálni neki...

Nem tudnak elpucolni, a társalgó benépesül

LÁNYI (összefut *Szigetivel*)

Mit tehetek, mondd? Ez a kínai folklór...
kedvenc eszméd... volt esztétikum...
nem egy részlet akadt, amelyben a mély
tartalmi törekvés, legjobb régi erényed
fölbukkant... bár kissé ódivatúan.
Így hát az a néhány perc, mit e három óra során
sikerült átlényegíteni... nekem speciel... gratulálok.

SZIGETI

Tűnj az utamból, jó?

LÁNYI (zárt)

Figyel bennünket a tagság.

Kérek, ne csináld ezt, kezelt adtam...

SZIGETI

Vidd a kezéd, a hasad!

Vidd az utamból önmagadat...

LÁNYI

André, itt van a sajtó!

Nem csinálhatod ezt, hagyd magadat megölelni!
Ilyen balsikeres napokon statikusnak
tűnik sorsunk, de jöhetnek egyéb napok is...

SZIGETI

Hagyj engem... hagyjatok... levegőt! Levegőre! (*Kirohan*)

LÁNYI (*kapott egy kis lökést, eltúlozza*)

Hát ezt csinálja velem. Láttátok legalább.
Én tiszta szívemből fájdalom balsikerét,
mert jól emlékszem még rá: milyen érzés.
S az ő balsikere, *bukása*, mondjuk ki a szót,
közös valahol... mindnyájunkban rezonál.

Villanófények Lányin, aztán sötét, és hangjuk is támad 8.

8. szín

*A teljes színpadi tér, a Csárda falát szétrúgták, a szó szoros
értelmében romok. Géppisztolyos, átvétős figurák*

DRAPP (*a néma Vilmoshoz*)

A Forradalmi Bizottság jegyzőkönyve, akaszd ki.
Hadd olvassák a Házban mindenütt
a programot, az ünnepélyes kirúgások
időpontját, mikéntjét. Itt csak az lesz vezető,
aki nincs bemocskolódva szegügyig...

LŐRINC (*becsámborog*)

Nini! Hencse a bab,

hogy a bablevesben ő nem lett leveses.
Ismertek, rám sem kell hederíteni... én csak
mondom... csau, anyakönyvvezető úr...

VILMOS

Pofád befogod!

Most számos nagymellényű főalakból
a régi senki lesz...

LŐRINC

Hát te beszélsz is?

S milyen folyékonyan! Bizony, itt az idő:
kerüljtek csak ti középre a Drappal...
színesedjétek át és virítsatok ott...

KÉCSKEI

Hiába pofázol! A múlt haszonélvezetének
mindenki meg fogja adni az árát...
Málnai Makszit saját kezűleg verem ki a házból...
de amíg van képed és nekem tenyerem...

LŐRINC

Kicsit sok az „e”!

KÉCSKEI

...addig te sem vagy dominó!

LŐRINC

Puszi önnel!

Hogy hívod ezt a kattogó bigyót?

KÉCSKEI (*a géppisztolyára*)

Megmondjam? Lencsinek... jó nagyanyámról,
ki az igazságra tanított. Ő most arra segít.

LŐRINC

Az igazságra? Miért nem lehet inkább
Sophia Lorenre? Hát nem jobb lenne, ha rá? (*Elugrál*)

DRAPP

Hagyd... akkora marha! - Gyerünk a szimbólumokért. (*Elmenne*)

SZIGETI (*Tátossal jön*)

Ha bújnod kell, meg fogsz húzódni minálunk.
Van egy tapétaajtós személyzeti kamránk,
rejtekhelynek kiváló...

TÁTOS

Téves a szereposztás.

Nem bújtató vagy e játszmában - de bújss magad is.

SZIGETI

Kizárt. A többség kedvel - és önfeláldozó
barátain vannak azok között, akik
most mint új vezetők számba jöhetnek...

TÁTOS

Létezik egy zebubörbe kötött kisesszé...
„Az emberi természet, avagy futóhomokra
ne építkezz, Jenő, mert elszalad!” - ilyesmi a címe.
Ha majd elülnek a dolgok... azt kölcsönadom.

LÁNYI (*megjelent, a listához tapadt*)

Értitek, mit jelent ez a lista? Ti értitek ezt?!

TÁTOS

Te mit nem értesz rajta, azt nem értem.

LÁNYI

Nem is oly rég kineveztek... most mint egy rossz cselédet
máris ki akarnak hajítani?! Nem! Én beledöglöm!
Gyűjtsünk aláírást, vagy mit tudom én... mi lenne,
ha egy átfogó önkritikát gyakorolnánk?

TÁTOS

Én sűrűn s előszeretettel improvizálok.
A meggyőződésesem az egyetlen, amit nem.
Hát mit önkritizáljak a saját hitemen?

DRAPP (*és lassan az egész „társulat” megjelenik*) A

távozásotokat szimbolikusra szeretnők. Íme:
Szent Kűszöbünk szolgálja ezt a célt.

Egy valódi nagy rekvizitkűszöböt helyeznek el

KÉCSKEI

Többségi döntések történtek - demokratikusan.
Csak némi sietséggel kellett cselekednünk.
A végső felszólamlás jogán tehát, aki óhajt...

TÁTOS

A felkínált lehetőség szédítő, de köszönöm, nem. (*Elmegy*)

LÁNYI

Élnék vele! Kérem... még csupán annyit szeretnék...

DRAPP

Maga már eleget szeretett, maga már ne szeressen.
A francba is, mit akar?

LÁNYI (*a Kűszöbre vetette magát, kulcsolja*)

Maradni, ezt az egyet.

DRAPP

Épp ez az egy kizárt. Ellenben a mancsod... (*Kezére tapos*)

LÁNYI

Ne! Fáj! Elereszteni sem tudom így, maga állat!
Megnyomorít... pedig én soha, érti? Nem voltam...

DRAPP

Ki veled! (*Kilöki*)

VILMOS *(szenvetélyesen kergeti Fini titkárnőt)*
Simán elosonnál? No, nem! Én verlek ki a házból!
Mit nyeltem én tőled, te varangy ...

FINI
Az a munkakörödhöz
tartozott... a nyelés...

VILMOS
Igen, de nem ennyi!

FINI
Én legalább ártottam, ahol s akinek lehetett!
Nem forraltam magamban, mint te, a bosszút!

VILMOS *(elkapja, veri)*
Ezt a sok hiábavaló mosolyért, amitől
csak nem szelídültél... ezt az esőért meg a hóért...
ezt minden csapadékért... s ha nap sütött, ne, azért is!

SZIGETI *(szétválasztja őket)*
Nem kéne így... ez sok! Habár a tőrés -
nem volt az se kevés... de ököllel mégse lehet
leróni semmit... a szép, igaz tavasz ragyogását
veri szét az ököl... a mindenféle erőszak...

DRAPP
Hogyhogy te itt ragadtál s még prelegálsz is?
Lépj el innét, gyerünk... nem olvastad a listát?

SZIGETI
Az én nevem nem áll ott...

KÉCSKEI
Mit hülyéskedsz?

SZIVERI
Nem ő... a szervezetet! Leblokkolt. Az nem akar
működni... pedig háta szemét kiböki. SZIGETI
(visszafordul a listától)

A szó szoros értelmében igen. Csakugyan. - Hát
ideirtatok engem... azok sorába, akik nem
kívánatosak... s azt mondjátok: a többség?

SZIVERI
Vérző szívvel, de egyhangúan, André - miután
semmit sem tettél, hogy elhatárold magad a
levitézett rendszertől, vezetéstől... s hogyan is
tetted volna, mikor egy voltál mindezekkel...

SZIGETI
A nagy felbuzdulások, forró pillanatok közt,
amikor hatalmas művészi ügyeknek
feszültünk s közösen vágunk oly sok mindenén át...
az együttesen megélt szépséges mozzanatokban
még véletlenül se akadt volna egyetlen igaz? *(Átlép a
Küszöbön egy simogatással)*

9. szín

Ingatag sötét tér. Vitorlás tatja. Vitorla ver. Villámlik

MELAMINA *(csupán fej egy nagy pokrócgöngyölegben)*
... én teljes mértékben megértem, bár nem osztom a
kétségbeesését... mért kell az emberektől mindig
többet akarni, mint amire ki-ki képes? Minden bajunkat
e várakozások okozzák. SZIGETI
Olyan különös vagy... a hangod! Van itt még valaki
kettőnkön kívül?

MELAMINA
Maga tényleg bámulatos.
Megérzi sötétben, a térben... a „még valaki”-t...
Muszáj volt... értse meg! Egyszer legalább
látnom kellett, ahogy cafatokba szakad a
felsőbbrendű, magabiztos... irtózatosan
boldogtalan voltam... s vagyok André...

SZIGETI
Ez sok! Nem érzi? Sok! Járt valamennyi, de ez sok!

MELAMINA
Lehet. Majd legközelebb jobban kiszámítom.
(És eltűnik a pokrócgöngyölegben)

SZIGETI *(hosszú villám fényében)*
Nem kell! Ne világíts! Feketébb éjt akarok... !
- Kivel beszélek? Kit kérlelek én? Ki lehet
a történések túlsó oldalán? Vagy
ez csak úgy megesik? Mindez csak úgy megesik?
- Egyszerűen lemosni magamról a létet
a Léthe vízával... e távoli, halvány
vágyakozás, akkor is duruzsolt a fülemben,
amikor még minden olyan lágyan idomult
hozzám, ahogyan csak a reggeli ágy tud...
- Most úgy kívánom a nemléte, ahogy soha még se
nőt, se sikert, sem az önmagam megmutatását, de
talán laposra nyomott orral, a vágyak
non plus ultráját, a gyerekkori cukrászsüteményt sem.
- A dolgok kezdete, vége. Számomra mindig ez volt
a legvilágosabb. Gondolom, ez nagy ajándék. Hajó az
eredmény azt úgy *megérzi* az ember. Ha a számtani
példa kijön, az egyfajta öröm... Ennél tisztább s
maradandóbb örömökkal, azt hiszem, én nem is
találkoztam a földön.

10. szín

*A színpad. Leszaggatott papírok, másnaposság.
Mindenki összegyűlt*

TÁTOS
Nincs semmi baj. Egyszer hülyék vagyunk,
másszor meg még hülyébbek! - Hogy vagy, André?

LÖRINC
Rossz passzban, mert még meghalnia sem sikerült.

Szigeti egyedül ül, magába roskadva

TÁTOS *(odalép hozzá)*
Minden primán alakul. Mi most egy tucat évig
nyugodtan eldologozgatunk, s még számtanilag sem
valószínű, hogy az embert ennyi idő alatt
ne érje semmi kedvező. Rendbe hoz majd a munka.

MÁLNAI MAKSZI *(Tátoshoz)*
Szakmánk szent kóklere, üdv! A tagság üdvözöl!
Közmegelégedésre s közmorgásra megint te
kormányozod a bárkánk a közélet örvényes vizein.
Ragyogó! De legalábbis elkerülhetetlen ez így.

TÁTOS
Mindent tiszta lappal, előlről! Vigyázva a dolgok
frissecske himporára, s szélesre kítárva
az engesztelődés aranykapuját!
Bújjon be rajta, aki óhajt, s aki tud. *(Szemlész)* Egy-két
vonással gazdagabban a régi pófák! Megéltünk közben
egy s mást, s minden elrendeződött. Vegyetek s egyetek!
Megint sok az „e” - de sebj! FINI
Zeusz koponyájából pattanjon elő, aki nálunk
alkalmasabb vezetésre - itt vagyunk újra, íme!

Lassú, *rituális táncot indít, mindenki lejt*

TÁTOS
Áramvonalas Lia! Dinnyetomporú Sári! Puszi nektek!
Okos Peti majd sürgősen borotváltasd le a képed...
nem kell ugrálni, ahol ugrálási tilalom van!
- Állj be nyugodtan a táncba, Kécskei Lencsi! A
megtévedtek drágábbak annál a sok unalmas
alaknál, akivel soha sincs hajcsidehő!

LÁNYI (*megjelenik*)

A Megszentelt Kűszöb! Átlépelem újra. (*Megcsókolja, átlépi*)

TÁTOS (*a tánc elolvad*)

Hol a rózsacsokor?

LÁNYI

Miféle rózsza?

TÁTOS

Halványrőt tátika sem roszt.

Küldjed a Drapp után Winnipegbe... ha akkor

ő nem vág a szavadba...

SZIVERI

Nem is mondott semmit a Bruncsi.

TÁTOS

De már ahogyan levegőt vett - jár a virág.

LÁNYI

Jellemző Pepi-tréfa. Ilyen tréfásnak szeretünk.

- Szokott szendvicsemet, maga rabló, puszi önnek.

BÜFÉSNŐ (*asztalról zsíros kenyeret ad*)

Prúnó úr mintik ficcel, jaj, pe étes.

LÁNYI

Őn szorította értem a Daumen, maga bestia, csók! S

ki tudja, hátha volt foganatja, még kiderülhet!

FINI (*gyanakszik, Beszedics megáll a háttérben*)

Mitől ragyog így ez a Bruncsi? Megcsúszik rajta a nap.

LÁNYI

Bizony, sikamlós közeg vagyok annak, ki belémköt.

- Kezdődő s végződő ragyogások közt iramlík a sorsunk.

- Hogy vagy, André? Jól, örülök. Kis szundika? Nem baj.

A fő, hogy kigyúljon a fény, folytatódjon az élet.

Didereg, takarót neki, Vilmos - és mi beszéljünk a

holnapokról, amik rendkívül gusztusosan,

hogy ne mondjam: ígéretesen sorakoznak előttünk. -

Ne tutujgassa, elég, ha célszerűen betakarja.

BESZEDICS (*kulturáltabb, a tárgyas igeragozás birtokában*)

... mint régi ismerősre, rámbizta a Központ, közöljek itt egy

döntést, amely nehéz vajúadások után született - s az új

felállást illeti. Nos...

TÁTOS

Ha új felállítás van, akkor tán jobb, ha én leülök.

BESZEDICS

...felhasználva a múlt tanulságait, valamint

főlismerve a tisztább helyzet szükségességét,

amivel minden új korszaknak kezdődnie kell, úgy

határoztunk: Tátos Pepit érdemei elismerése

mellett, csúcsvezetői

posztjáról elmozdítjuk... mást nevezünk ki helyébe.

Tátos hitele a hosszas csúcsvezetésben némileg

megkopott, szükségese az új dirigens.

- Nos: erős szorgalma s roppant akarása, legutóbbi

néhány kitűnő, világszínvonalú, korszerű munkája,

valamint kádernevelő képességei is, Karádi s mások

felfedezése, irányította rá a figyelmünk - hisz már

sejtitek úgyis - *Lányi Brúnóra!* - Mostantól ő a

direktorotok.

MÁLNAI MAKSZI (*döbönt csend után*)

Éljen! - Igen. - Jó döntés. - Én örömmel fogadom.

TÁTOS

Vegyétek és fogyasszatok Gömbec urat...

jegyek és kényszerzubbonyok elővétele nálam.

BESZEDICS

Akadat azonban, én jómagam is, ki a nagy feladatra

nem érezte elég érettnek Lányi Brúnót... így

döntöttünk tehát: Tátos sem távozik innen!

Felmérhetetlenül gazdag tapasztalatával támogatja

az új vezetést - itt a plénum előtt kérem fel erre őt,

nagy tisztelettel.

MAKSZI (*a még döböntebb csend után*)

Éljen. - Igen. - Ez is éljen. - Ilyesmit akartam

javasolni... de Franci megelőzött. Mámoritó!

TÁTOS

Életem és vérem! S zabot is - Mária Trézsi!

Ha volt neheztelés közöttünk, pipafüst volt.

Most jön a felvirágzás, tátika, minden...

mi ketten párban, az egy nagy forradalmi etűd!

LÁNYI (*kézen fogva fotózzák őket*)

Ne lengesd annyira, fáj! És izzad a praclid!

TÁTOS (*még jobban lengeti Lányi karját*)

Esélyes így a fölállítás! Hadd lengjen a két kar

ebben a jegyben! Most direkt jó, hogy sok az „e”!

És szakadjon ki tövéből, ha nem a jóra

munkálkodik...

LÁNYI

Életre-halálra barátság!

E nagy-nagy pillanatot végül is neked köszönöm.

Ölelkeznek, vicsorognak, nagyokat sóznak egymásra

BESZEDICS

Ünnepélyes beiktatás. - Te hogy vagy, Szigeti?

SZIGETI

Villámok közt. Vagy pontosabban nem közöttük -

célpont gyanánt. Mint holtbiztos találatnak a tárgya. - A

rossz gócaimat bombázzák az agyamban! Csak azt

nem értem, ki a jóisten képes szavatolni, egy

bombázás során, hogy csak a rosszat éri találat?

BESZEDICS

Fölgőgyulást remélem tiszta szívemből.

Pirossal letakart asztal, emelvény, némi nemzetiszín

LÁNYI (*beiktatási beszéde*)

A forradalmas változásokat

sose kedveltem. Ismertek. A Városi Színház

az eddigi szellemben fog működni tovább. E

szellemet legalább nem kell megidézni,

minthogy Tátos személyében jelen van.

TÁTOS

Haha! Fején találva a szög. Ez a Brunó kész

szögvadás. Vilmos, jegyezze föl! Mindig ilyen

jókat akarsz mondani? - Halljuk!

LÁNYI

Aki énelem rosszul viselkedett, ne féljen!

Dédelgetést nem ígérek, de tárgyilagos

elbánást, azt igen. Mindenki tiszta lappal.

Magát kivéve, Koritsóner. A munkakönyve. Lehoztam. (*Odaveti*)

GIMPLER (*Tárayhoz*)

Szedelőzködünk. Minket már Tátos se komált.

TÁRAY

Brúnó meg a hét szűk esztendő maga lesz.

Egyiptomi sötétség, sáskák s tán véreső is...

LÁNYI (*beszéde második síkba kerül*)

... egy esztétikusabb, világra kitekintő

színházat szándékozom létrehozni...

magyarágunkat is ápolva, tehát eltakarás

nélkül, tetszenek érteni, minden eddiginél

magyarabbul... továbbá ígérhetem azt is... (*Beszél, be-szél*)

GIMPLER (*s Táray távozóban Szigeti mellett*)

Isten veled. Tanár úr.

SZIGETI

Fázom, s csak azt nem értem,

hogy fázhatom, mikor már nem vagyok.

TÁTOS (szűken *Szigetivel*)

Kelj föl és élj! Hova süppedsz? André, ne ilyen komolyan... még a komolyságot se szabad ennyire mélyen... ne aludj... és soha semmit! Azt hiszed, ez komoly? Én csak röhögök.

Idenézz, igenis röhögök, s velem együtt röhögj te is, ne aludj... azt kéne, röhögni velem együtt mindenben... mindenben velem együtt! Hisz ez csak egy Manézs... csak egy Manézs!

